

Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

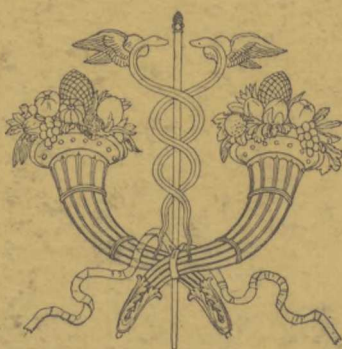
Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på
www.tekniskkulturarv.dk/about

Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

M I N D E S T Ø T T E R N E P A A
J Æ G E R S P R I S

F O R E N I N G E N A F 3. D E C E M B E R 1 8 9 2

72 (489) ~~F. 100.~~

Industribiblioteket

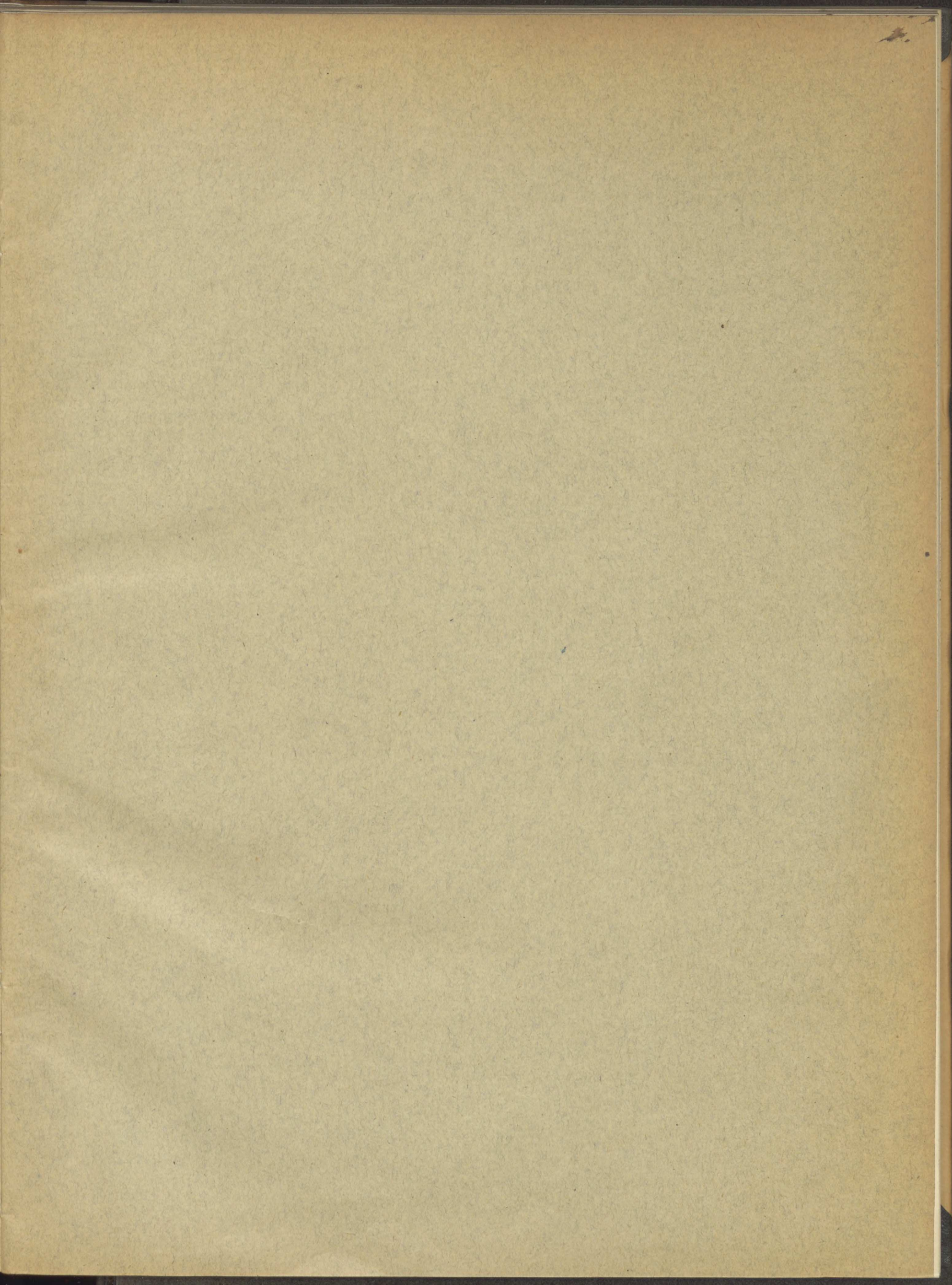
Grp: Forfatter: Tholacius - Ussing

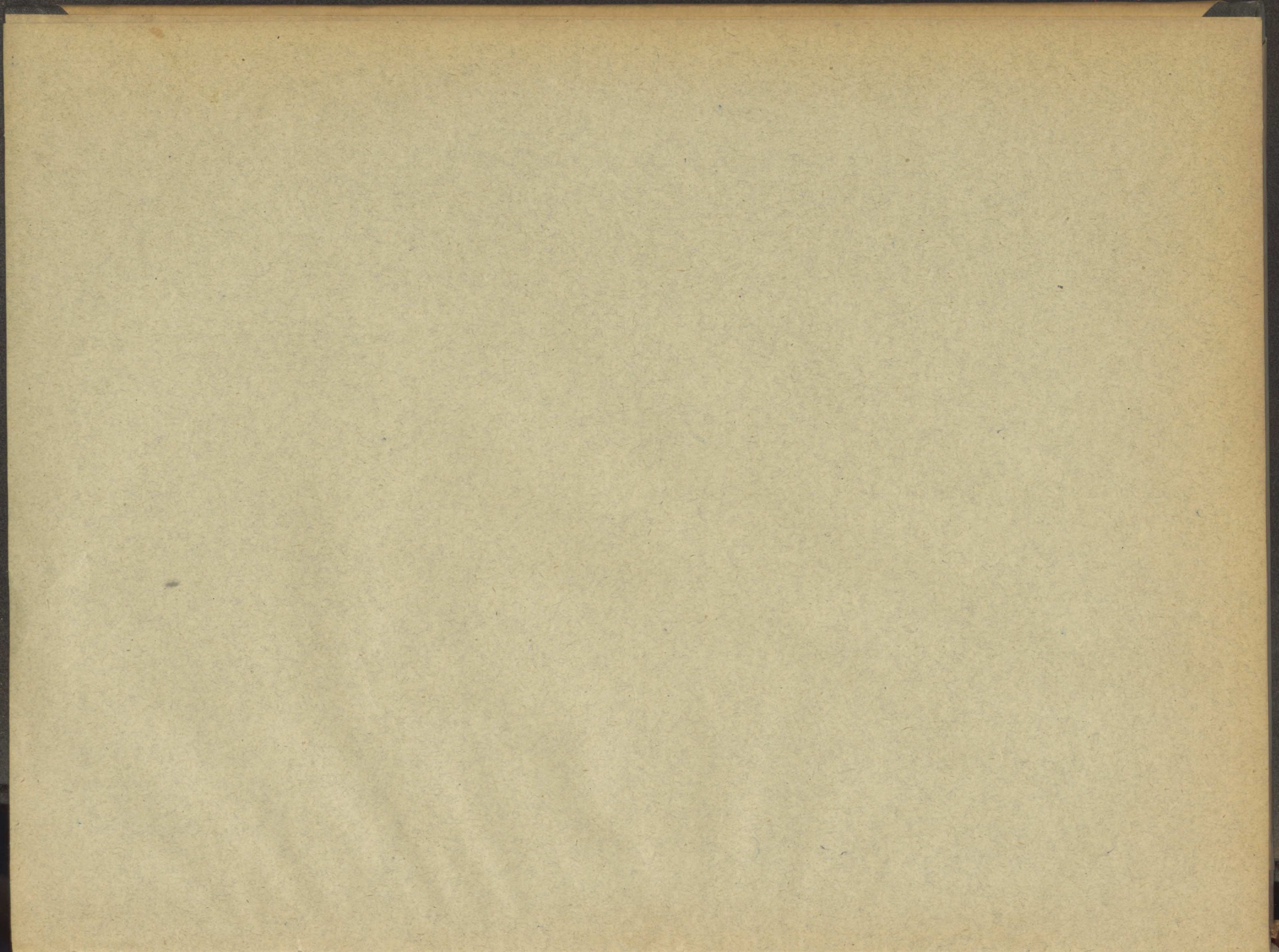
Titel: Mindesøtterne paa Jægerspris.

Bind: Udgave: Trykkaar: 1924

Industribiblioteket

72 (489) St.f.

STANDARD OF THE CENTURY

1894

MINDESTOTTERNE

THE

LEGERSPRIS

Journal of the Century

1894

Medlemmer af Foreningen

1894

T. T. Andersen-Andersen

KØBENHAVN

Printed and Published by the Author, 1894

1894

FORENINGEN AF 3. DECEMBER

1892

M I N D E S T Ø T T E R N E

PAA

J Æ G E R S P R I S

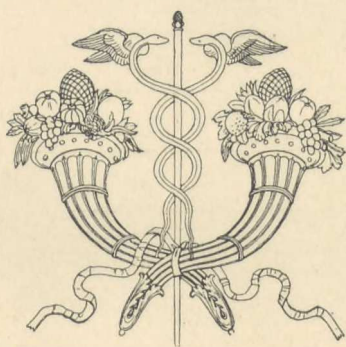
opmaalt, tegnet og fotograferet

af

Medlemmer af Foreningen

Text af

V. Thorlacius-Ussing

K Ø B E N H A V N

Bogtryk: J. Jørgensen & Co. (Ivar Jantzen). Reproduktion: Pacht & Crones Efterfølger

1924.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1891

MINDSTOTTER

1891

J E G E R S P R I S

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1891

TILEGNET MINDET OM

ARCHITEKTEN

CARL PETERSEN

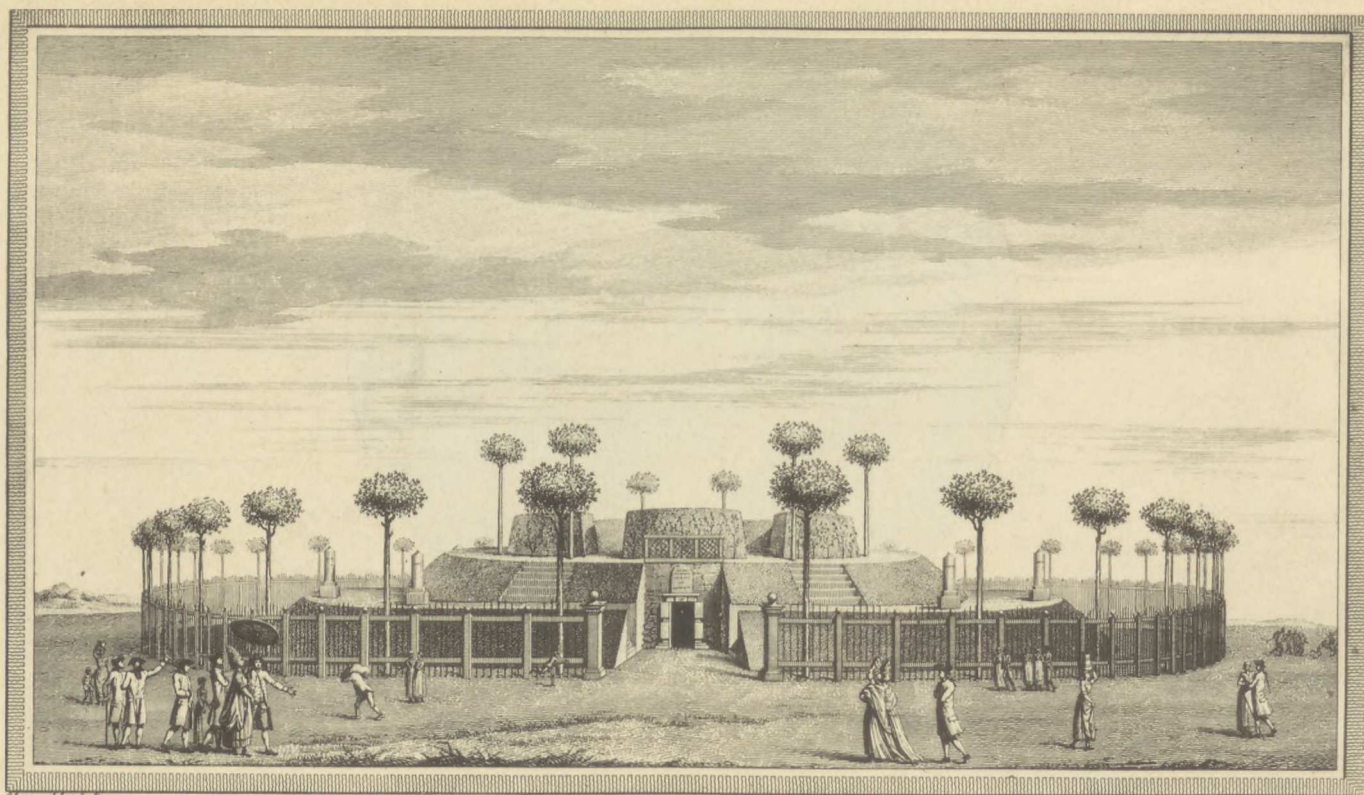
PROFESSOR VED KUNSTAKADEMIET

WIEDEWELT: ARVEPRINS FREDERIK

Saa langt man kan følge Jægerspris' Historie tilbage, har Gaarden været i Kronens Eje. Allerede i Begyndelsen af det fjortende Aarhundrede findes Abrahamstrup — som den i ældre Tid kaldtes — nævnt i Forbindelse med Erik Menveds Dronning. Som saa meget andet af Kronens Gods blev Gaarden fra Tid til anden pantsat, og bortforlenedes for det meste til fremstaaende Adelsslægter. Men i Aaret 1673 solgte Kong Christian V Abrahamstrup til sin Yndling Vincents Joachim Hahn, Rigets Overjægermester, idet Kongen dog forbeholdt sig Jagtret og Ret til Ophold paa Slottet i Jagt-tiden. I 1677, samtidig med at Abrahamstrups Navn officielt blev forandret til Jægerspris, opgav Kongen sin Jagt- og Gæsteret. Men allerede den tredje Oktober 1679 køber han Jægerspris tilbage. Ejendommen henlægges nu under Rentekammeret og blev fra Tid til anden overdraget forskellige Medlemmer af Kongehuset som Appanage-Tillæg og Sommerresidens. Det var navnlig de kongelige Prinser, der paa den Maade blev Besiddere af Jægerspris, saaledes fra 1693 Frederik IV som Kronprins og indtil han som Konge i 1703 for Livstid overdrog Gaarden til sin yngre Broder Prins Carl. Ved hans Død 1729 kom Jægerspris tilbage til Kronen for snart at overdrages til Kronprins Christian (VI), der ogsaa som Konge beholdt Ejendommen — fra 1731 af dog administreret af Rentekammeret — indtil han 1743 overlod den til den nyformælede Kronprins Frederik (V). Da denne blev Konge, overdrog han først Jægerspris til Dronning Louise og senere til sin anden Dronning Juliane Marie umiddelbart efter deres Formæling. Men i 1759 opgav hun atter Gaarden, der saaledes gik tilbage til Frederik V. Han beholdt den til sin Død, og hans Efterfølger Christian VII overtog den efter ham, indtil han 17. Maj 1773 gav den til sin Broder Arveprins Frederik for Livstid. Paa Grund af pekuniære Vanskeligheder opgav Arveprinsen dog i 1797 Besiddelsen, men nød Retten til Sommerbeboelse her indtil sin Død 1805. Arveprinsens lange Besiddertid kom til at sætte sit væsentlige Præg paa Jægerspris, saaledes som vi nu kender det. Vel foretog han ikke, som i sin Tid Prins Carl, større Byggearbejder, men hele Udsmykningen af Haven og Slotshegnet med Billedhuggerarbejder og Mindestenene blev foretaget af ham øjensynlig efter Tilskyndelse af hans tidligere Lærer og senere Kabinetssekretær Ove Høegh-Guldberg.

Tanken om at indrette en national-historisk Mindelund i Haven og Slotshegnet blev foranlediget ved Udgravninger i Aaret 1776. Da aabnedes flere af de Oldtidsgravhøje, som Jægerspris' Omegn er saa rig paa. Allerede i Arveprinsens Faders Tid havde man i Slotshegnet udgravet en Høj, den saakaldte Jættestue. Det var i Sommeren 1744, mens den daværende Kronprins Frederik (senere Frederik V) opholdt sig paa Jægerspris, at man vilde indrette en Udsigtshøj og ved Afgravninger

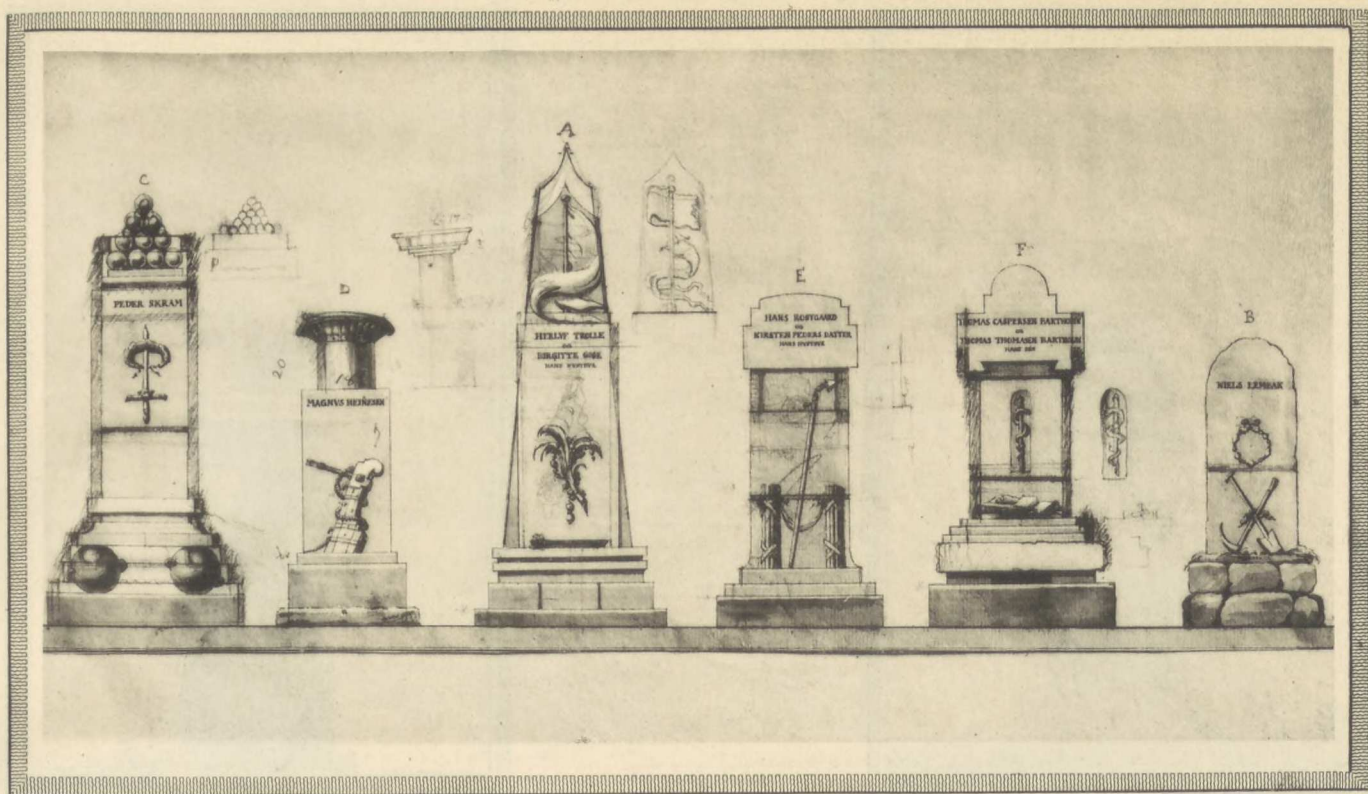
JULIANE HØJ

til Trappetrin op ad Højen traf paa en Oldtidsbegravelse, som Kronprinsen lod aabne, og som han derefter gav Erik Pontoppidan Ordre til at besørge prydet med en Mindetavle af poleret ølandsk Sandsten. Tavlen, paa hvilken en latinsk Indskrift blev indhugget, var i ældre Tid ikke anbragt som nu, lodret paa et Fodstykke, men stod paa selve Jorden skraat som en almindelig Gravplade, hvad man kan se af en Akvarel i Kobberstiksamlingen, udført 1799 af S. L. Lange.

I 1776 lod Arveprinsen en Gruppe Høje tæt nordvest for Slottet undersøge. Den største og interessanteste af disse var den saakaldte „Monses Høj“. Guldberg berettede om Undersøgelsen i Adresse-Contours Efterretninger for 13. August 1776 (Nr. 132) og meddelte, at „Hans Kongelige Høihed havde besluttet, at sette baade Høien og Graven i den Stand, at de kan blive ved at fornøje alle dem, som kiende og elske Fædrelandets Old-Sager.“

Arveprinsens Beslutning er imidlertid hurtigt blevet forandret og udvidet, thi det blev bestemt, at Højen tillige skulde indrettes som et Mindesmærke for Arveprinsens Moder Enkedronning Juliane Marie og efter hende kaldes „Julianehøj“. Samtidig er aabenbart Planen fattet at rejse Mindesten for forskellige berømte danske Personer i Jægerspris Slotshave og Hegn. Til at udføre Arveprinsens og Guldbergs Tanker udsaa man sig en Kunstner, der i høj Grad nød Prinsens Bevaagenhed, nemlig Billedhuggeren Johannes Wiedewelt (1731-1802), Professor ved Kunstakademiet og paa den Tid ogsaa dets Direktør. Siden 1772 havde Arveprinsen været Akademiets Præsides, og i Februar Maaned 1776 havde Wiedewelt modelleret baade Prinsens og hans Gemalindes Portrætmedailloner. I Løbet af samme Aar udførte Wiedewelt endvidere af italiensk Marmor Søjlen med Urnen til Haveanlægget foran Jægerspris Slot og af gullandsk Sandsten de fire Vaser sammesteds, symboliserende Aarstiderne.

Wiedewelt gik til Arbejdet med stor Samvittighedsfuldhed. Endnu findes bevaret en Række Udkast og Tegninger til Indretningen af Julianehøj, saaledes som den oprindelig kom til at se ud, og som den kendes fra Clemens' Stik. Højen blev afgravet i Terrasser. Fra den øverste havde man den herligste Udsigt over Jægerspris' Marker og mod Vest til Isefjord. Paa den mellemste Terrasse blev i Cirkel opstillet syv simple Sten til Minde om de seks gamle danske Konger: Skiold, Frode den Fredegode, Dan Mykillati, Harald Haarfager, Gorm den Gamle og Harald Hyldetand samt for den oldenborgske Kongeslægts Stamfader Wittekind. Gennem den cirkelrunde Indhegning kom man

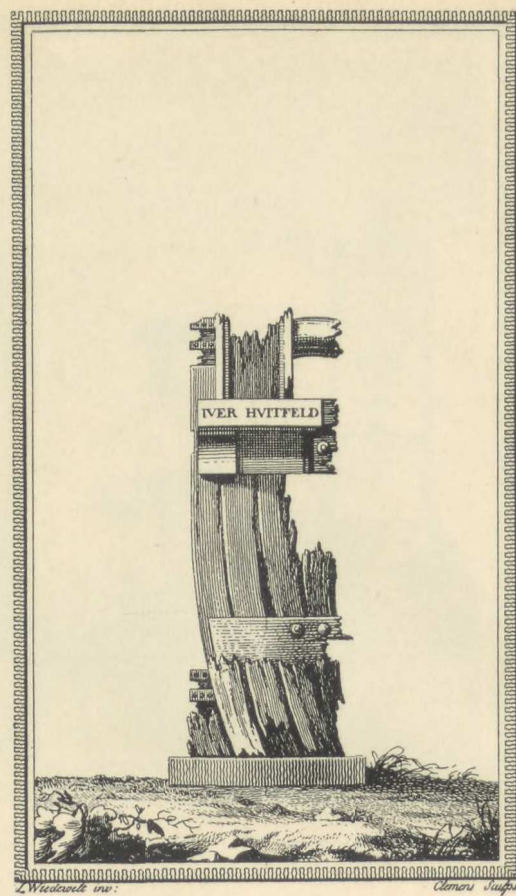

UDKAST AF WIEDEWELT

ind til hele Anlægget fra Syd, og overfor Indgangen var der en kileformet Nedskæring lige til Højens Bund, saa man kunde gaa direkte ind i Gravkamret. Aabningen ind til dette blev indfattet af en i blaaligt Marmor udført Karm, og over denne blev anbragt en Tavle med Inskription.

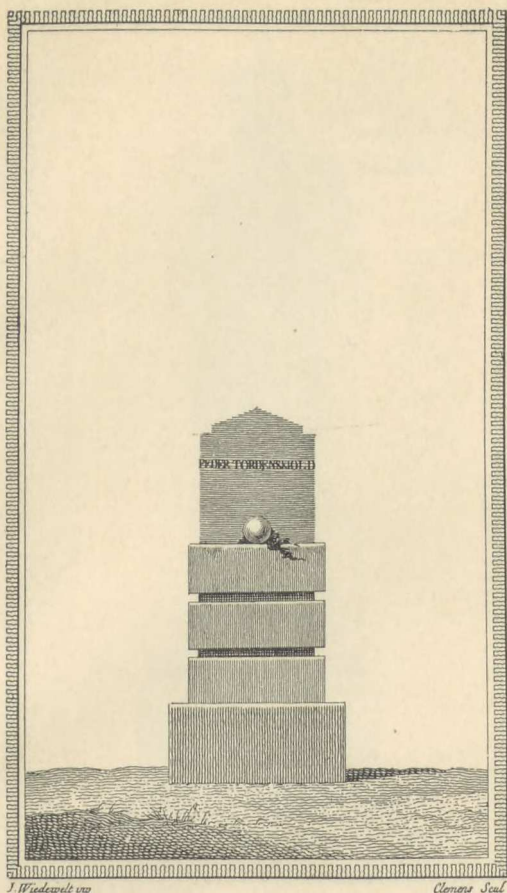
I Kunstakademiets Samling af Wiedewelt-Tegninger findes foruden Grundplan og to Tværsnit af selve Højen en Tegning med tilhørende Snit af den udførte Dørkarm til Gravkammeret samt et i og for sig bedre Udkast til samme, hvor Indskriftstavlen hviler paa en simpel Konsol. Endelig findes sammesteds en let skitseret Tegning af Gravkamrets Indre, hvor en antik Lampe var ophængt i Kæder. Regelmæssigheden i hele Anlægget var stærkt fremhævet ved to Kredse af opstammede Træer, den ene langs det ydre Gitterværk, den anden paa den øverste Terrasse, paa hvilken en skarpt klippet Hæk i Cirkel omgav Udsigtspladsen. I store Træk kan man endnu paa Stedet følge dette Anlæg og navnlig den fortrinlige Virkning af de syv ranke og foroven saa smukt konisk afsluttede Søjlestøtter.

Allerede i Sommeren 1776 maa Arveprinsen have anmodet Wiedewelt om at give Tegning til Udsmykningen af „Julianehøj“ og til nogle af de Monumenter, der skulde opstilles i Slotshaven. I alle Tilfælde har Wiedewelt i Løbet af Efteraaret gjort sine Tegninger og Udkast og sender dem til Arveprinsen den 16. December s. A. tilligemed et forklarende Brev. Dette viser ganske interessant, at Wiedewelt ved Løsningen af denne national-historiske Opgave med Vilje har givet Afkald paa at anvende Tidens klassisk-allegoriske Apparat og virkelig har forsøgt at finde en national kunstnerisk Form. Vi staar saaledes her overfor et Forsøg i samme Aand som Grunds Udsmykning af Nordmandsdalen i Fredensborg, der hidtil almindeligt anses for et isoleret Fænomen. Bemærkelsesværdigt er det i alle Tilfælde, at det just er vor Klassicismes Fader, Wiedewelt, der har sin Opmærksomhed henvendt paa en national kunstnerisk Form. Hans Brev derom er ligesaa snurrikt-naivt som hans Bog „Tanker om Smagen udi Konsterne i Almindelighed“ — men Meningen er tydelig og god nok. Han skriver: „Udj vedfølgende Udkast til Monumenter som kunde sættes udj Haven og Situatione ved Jægerspris har ieg søgt paa forskellige maader at give Efter Tiden Erindring af Nationale Ting. De første Stene ere simple, og bemerkes allene med paaskrift, dernest begyndes med afbildninger og fortsættes med Allegori; Ligesom Grækernes og Romernes Monumenter ere prydede med Deres Mythologie og Historiske træk, saa har ieg her prøvet at bruge vores Eget.“

Wiedewelt har aabenbart anset Sagen for afgjort, thi fjorten Dage efter meddeler han Guldberg, at der findes tilstrækkeligt norsk Marmor paa Materialgaarden samt udbeder sig Underretning om, hvad der skal staa paa Stenene og Indskriftstavlen. Men den endelige Bestemmelse og Bestilling paa Arbejdet lod vente paa sig, saa Wiedewelt den syvende April 1777 følte sig foranlediget til i et Brev at minde Guldberg om Sagen, idet han omtaler Opstilling af Mindestene som „en Maade at bringe Vigtige tildragelser i Minde“ og at „ære vores forfæder uden Paastand af Pragt.“ Og videre skriver han: „Deres Høi-Velbaarh. første tancke hertill er saa ædel og saa oplivende, at ieg ikke kan dølge den Lengsell, ieg har at sette noget deraf i Værck.“ Det hjalp; thi allerede otte Dage efter udstedes en Kabinetsordre, at Wiedewelt maatte faa udleveret det Marmor, han ønskede fra Materialgaarden. Hvad han i dette og følgende Aar indtil 1781 modtog herfra til Jægerspris vurderedes til ialt 8636 Rdl. 41⁵/₆ Sk. og var en Gave fra Kongen til Arveprinsen. Arbejdet gik nu rask fra Haanden, og allerede den fjerde Juli fremsender Wiedewelt en Pro Memoria, i hvilken de forskellige Stens Udsmykning forklares. Udførligt omtales den astronomiske Sindrigheid, hvormed Inddelingen af Globen paa Tyge Brahes Monument har fundet Sted bl. a. „efter Uraniborgs Horizont og Polhøide.“

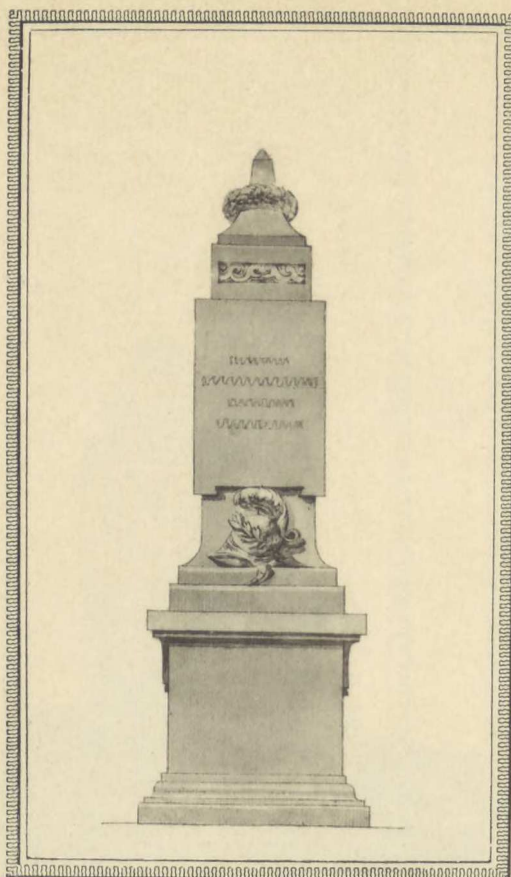
I dette første Aar udførtes — foruden Arbejderne paa „Julianehøj“ — seks Sten, som alle opstilledes i Haven øst for Slottet. De kan med Rette kaldes simple. Ingen af dem var stort mere end to Meter høje, og hvad Udsmykning angik, var de meget enkle. Med Undtagelse af Tyge Brahes og Tordenskjolds Sten, der var prydet henholdsvis med en Globus og en Kanonkugle, var de kun forsynet med Navn. Wiedewelt har aabenbart i enhver Henseende været forsigtig i Begyndelsen. Men allerede det følgende Aar 1778 var baade Antallet og Arten af udførte Mindesten væsentlig større og rigere. Dette Aar udførtes der ialt tretten Sten, af hvilke to opstilledes i Slotshaven, Størsteparten langs Stjernestien og i den Del af Slotshegnet, der ligger øst for Hovedvejen og Fasanalléen. Endelig anbragtes to — Griffenfeldts og U. Fr. Gyldenløves — ved Højmose Kongevej. De samler sig efter Formerne i tre Grupper, nemlig en hvor Monumenterne er rundt og blødt afsluttede foroven, en anden, der fortrinsvis bestaar af de mindste Monumenter, afsluttes af en spidsvinklet Trekant, og endelig en tredje ret høje og slanke Monumenter som f. Eks. Daniel Rantzaus Obelisk. Til denne

sidste Gruppe maa regnes Fr. Danneskjold-Samsøes Monument, det bedste fra dette Aar og overhovedet et af de kraftigste og smukkeste proportionerede blandt alle Jægerspris' Monumenter. Over et bredere til Siderne stærkt profileret Fodstykke, smykket med en fremadvendt Skibsstavn, er anbragt en kvadratisk Blok, der paa Forsiden er prydet med en Passer. Herover hæver sig en høj og bred, foroven konisk afsluttet Cylinder.

Blandt de i Aaret 1779 opstillede otte Monumenter var der to meget store og næsten ganske ens, af hvilke det ene egentlig falder udenfor Rækken af de nationale Mindesmærker, nemlig Monumentet for Prins Ferdinand af Brunsvig. Han var Broder til Enkedronning Juliane Marie og saaledes Arveprinsens Onkel. Stenen rejstes til Minde om et Besøg, som Hertugen i Sommeren 1778 havde aflagt i Jægerspris. Til dette Monument havde Wiedewelt gjort to Udkast, der nu findes i Universitets-Biblioteket. Det enkleste vandt ikke Arveprinsens Bifald, idet han approberede det anseligste og mest sammensatte. Ved Udførelsen maatte det tilmed forandres lidt, idet Skjoldet, hvorpaa man saa et Landkort over Hertugdømmet Oldenborg og tilgrænsende Dele af Hannover og Bispedømmet Münster, af Hensyn til Indskriften blev formindsket og sænket omtrent til den nederste Kant af Blokken. Virkningen deraf var alt andet end heldig. Monumentet opstilledes i Slotshaven ligesom Absalons, de øvrige i Fasangaardens Nærhed ved Gærdevejen, mens Hannibal Sehesteds fik sin Plads langt ude ved Hovedvejen.

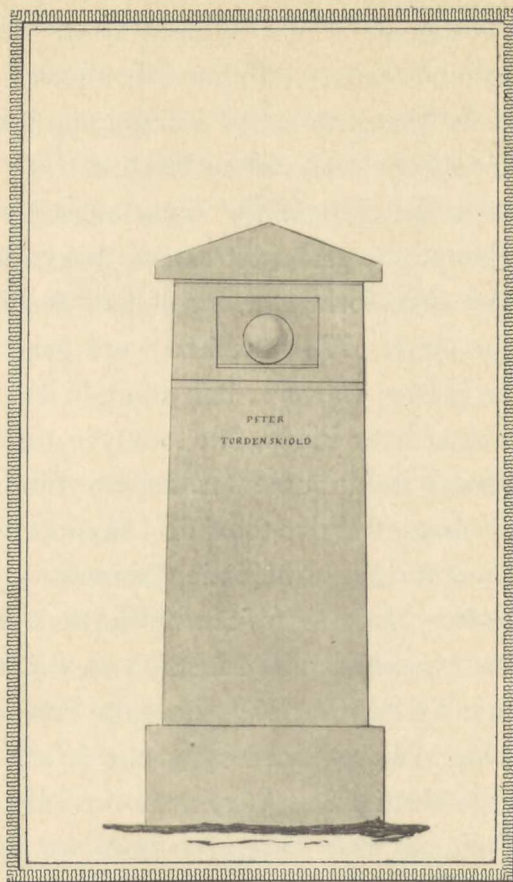
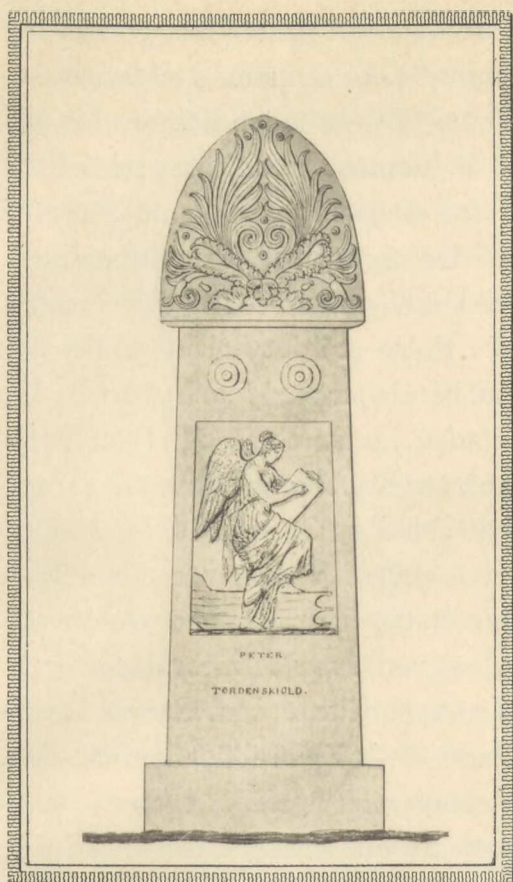
Det Monument, der i Størrelse og Form ganske svarede til Hertugens men i Stedet for Skjoldet havde en Stridshammer omvunden med Egeblade, blev rejst til Minde om Knud den Helliges Broder Benedict. Det fik en enestaaende Anbringelse, nemlig paa den runde Udsigtsplads for Enden af Alléen, der er Akse i Fasangaardsanlægget, og hvorfra man ser ud over Markerne ned til Roskilde-fjord. Arbejdet med Udførelsen af Mindelunden var nu i god Gang, og i Aaret 1780 udarbejdede Wiedewelt et stort Kort over Jægerspris' nærmeste Omgivelser, paa hvilket han kunde afmærke de rejste Monumenter og søge en passende Fordeling af de fremtidige. Kortet findes paa Kunstakademiet ligesom en farvelagt Tegning til de seks af de syv store Monumenter, der blev opstillet i dette Aar. Blandt disse var saa anselige som Peder Skrams, Herluf Trolles og de ejendomme-

TO FORSLAG AF WIEDEWELT TIL PRINS FERDINANDS MINDESTØTTE

lige for Hans Egede og Magnus Heinesøn. Det sidste er prydet med et Ror og over dette paa Toppen af en Søjle en flad kurvelignende Genstand, som Wiedewelt benævner „noget fisker Redskab.“ Paa Hans Egedes Monument ser man et Kort over Baals Revier, d. v. s. Godthaab-Distriktet, hvor Egede landede paa „Haabets Ø“, i hvis Nærhed en Boplads fik Navnet „Jægerspris“. Paa Tegningen er med Blyant indført en hel Del Rettelser, hvorved man kan følge Wiedewelts Bestræbelser og Omhyggelighed for at naa et saa godt kunstnerisk Resultat som muligt. En af Støtterne — nemlig Rostgaards — har han helt omarbejdet. Paa det første Udkast saa man en knækket Lanse støttet til et mellem to Fasces ophængt Baand.

Der var nu ialt i Haven og Hegnet opstillet femogtredive Monumenter, og man havde under Forberedelse et Værk, der dels skulde bringe Afbildninger af Stenene dels Biografier af de bekendte Mænd, for hvem de var rejst. Det skulde skrives af Bibliotekaren ved det kongelige Bibliotek Peder Topp Wandall. Kobberstikkene til dets første Del var udført. Men det synes forøvrigt nu, som Videreførelsen af Planen ikke længere dreves med den samme Iver som forhen, og i Løbet af faa Aar standsede Opstillingen af Monumenter da ogsaa helt. I Aaret 1781 opsattes saaledes kun fire Sten, hvoraf de to, Luthers og Jesper Brochmands, senere er fornyet. Til den oprindelige Lutherstøtte, der var en tresidet Obelisk, hvis to andre Sider var helliget Ansgar og Bugenhagen, findes paa Akademiet en smuk farvelagt Tegning med Grundplan og Opstalt. Det følgende Aar 1782 opstilledes ganske vist ialt seks Sten, der dog gennemgaaende var mindre anselige med Undtagelse af Niels Ebbesens og Stenen for den i Februar s. A. afdøde H. C. Schimmelmann. Oprindelig var det Guldberg, der direkte angav Wiedewelt Navnene paa de Personer, der skulde hædres, hvad man kan se af Wiedewelts Brev til Guldberg af 31. August 1778. Men efterhaanden som Guldberg fik større Indflydelse og hans Tid, som Wandall siger, var „saa aldeles opofret det Almindelige,“ har han næppe længer personlig taget Del i Realisationen af Planen. I hvert Tilfælde fik Wiedewelt i Breve fra Wandall af 21. og 23. September 1782 angivet Navnene til fem Monumenter for Aaret 1783. Der er allerede fra dette Aar en tydelig Slappelse at mærke ogsaa i kunstnerisk Henseende i hele Foretagendet, og i det følgende Aar 1784 udføres der kun tre ret ubetydelige Monumenter

TO FORSLAG AF FREUND TIL TORDENSKJOLDS MINDESTØTTE

foruden et Postament til „Julianehøj“, hvor en Runesten, der var fundet i Norge, blev anbragt paa den øverste Terrasse. Koncepten til Wiedewelts Regning af 12. August 1784 for de tre Sten og Fodstykket til Runestenen er endnu bevaret, saa man deraf nogenlunde kan gøre sig en Forestilling om, hvad hele Arbejdet har kostet. Udgifterne til disse fire Arbejder var inclusive Transport og Opstilling 384 Rdl. 1 #.

Men allerede den 14. April havde Guldberg faaet sin Afsked som Statsminister og var blevet forsat til Aarhus som Stiftamtmand, og dermed standsede den regelmæssige Udførelse af Monumenter til Jægerspris. Overhovedet udførtes kun i 1789 endnu et Monument nemlig for Henrik Gerner, der var død to Aar før. Til dette findes et Par ikke anvendte Udkast paa Kunstakademiet. Den udførte Støtte er fra et arkitektonisk Synspunkt et svagt Arbejde, men har fornøjelige og smukt udførte Enkeltheder som Delfinen, der paa Ryggen bærer en Kanon. Paa Fodstykket findes en skematisk Gengivelse af Grundplanen til et af Gerner konstrueret Pumpeværk i Dokken. Dette synes at have interesseret Wiedewelt meget, thi paa Akademiet findes en omhyggelig udført Grundplan af selve Pumpeværket, samt et Udkast til samme og en morsom Tegning af Værket i Funktion, trukket af otte Heste.

Ialt havde Wiedewelt udført fireoghalvtreds Monumenter foruden Udsmykningen af „Julianehøj“, og i det store og hele maa man sige, at han havde skilt sig smagfuldt fra sin Opgave. Selvfølgelig er Monumenterne af forskellig kunstnerisk Værd. Gennemgaaende er Støtternes dekorative Enkeltheder overordentlig smukt og sobert udførte. Flere af Stenenes gode Forhold forringes ved Wiedewelts Tilbøjelighed til altfor komplicerede Inddelinger, mens et stadigt tilbagevendende Træk: at Profilerne — rimeligvis af økonomiske Grunde — ikke føres rundt om Stenen men kun er angivet paa Forsiden, virker pauvert og giver en Vekslen i de forskellige Leds Planer, der undertiden kan virke morsomt, men oftest kun giver et uroligt Indtryk. Men alt i alt kan vi dog godt forstaa Wandall, naar han skriver, at „Minderne ere Stytter af den ædle Eenfoldighed, som udgør Skønheden i Smagens Værker.“ Som saadanne staar de i en bevidst Modsætning til Barokkens og Rokoko'ens Haveskulpturer og „giver Stedet en Adel, Versailles ikke har af heele Gudeskaren fra den mytologiske Himmel,“ som Wandall videre skriver med en lidt ubeskedent Sammenligning.

Ligesaa ivrig Guldberg havde været for Udførelsen af Mindesmærkerne, ligesaa interesseret var han i at faa dem afbildet i Kobberstik og udgivet i det ovenfor nævnte Værk sammen med Biografier af de Mænd, hvis Navne Stenene bar. Første Del af Værket udkom 1783 og indeholdt foruden det af G. C. Schule stukne Titelblad ialt syvogtyve Kobberstik af C. F. Clemens, nemlig det store Prospekt af „Julianehøj“ samt seksogtyve Stik af Monumenterne for de gamle Konger og berømte Mænd. Da Arbejdet skulde begyndes, var Clemens paa Rejse i Udlandet, men hans Stipendium blev ikke forlænget, for at han skulde komme hjem. Straks efter sin Hjemkomst fra Schweiz sidst paa Aaret 1778 maa han være gaaet i Gang med Arbejdet, thi i Følge et i det Kgl. Bibliotek bevaret Brev afleverer han allerede den 26. Juni 1781 fireogfyrre Kobberplader med fem hundrede Aftryk af hver Plade, ialt toogtyve tusind Aftryk, nemlig af Titelbladet, „Julianehøj“ og af toogfyrre Plader af Monumenter. I første Bind var, som nævnt, kun seksogtyve Kobbere af Monumenterne; deriblandt findes to af de i samme Aar opstillede, nemlig Tyge Krabbes og Ove Bildes. Med andet Bind for Øje arbejdede Clemens videre, og det lykkedes ham at faa alle Monumenterne stukket i Kobber inden Afrejsen til Berlin i 1787. Men anden Del udkom stadig ikke. Thi ved Guldbergs Fald „mistede alle Muserne en trofast Støtte paa Kongeborgen,“ og ved den skæbnesvangre Slotsbrand i Februar 1794 brændte ikke alene alle de Notater angaaende Søheltene, som Gerner havde laant Wandall, men ogsaa alle de af Clemens fuldførte Kobberplader. I det Kgl. Bibliotek findes dog et fuldtalligt Sæt Aftryk, som har tilhørt Luxdorph, og paa Kunstakademiet ligeledes et Sæt nemlig Clemens eget. Sammesteds findes en hel Række Tegninger af alle Monumenterne. Det er Wiedewelts Fortegninger til Clemens' Stik, men de er tørre og kedelige i Stregen og i hele Udførelsen. Clemens Kobberstik er udført paa en ejendommelig Maade, idet de næsten ganske mangler Konturer. De er nydeligt gjorte og virker smukt og smagfuldt som Bogillustrationer.

Foruden som Illustrationer til Wandalls Værk har Clemens udført Gengivelser af flere af Monumenterne til andre Værker. Allerede som Titelbladsvignet til andet Bind af Schiønnings Udgave af Snorre, der udkom 1778, havde Clemens udført et lille Prospekt af Julianehøj (90×137 mm), og i den 1780 udkomne Udgave af Hirschfelds Bog om Havekunsten fandtes seks af Jægerspris-Monumenterne gengivne. De sad to og to sammen paa tre Plader nemlig: Absalons og Tyge Brahes, Peder Colbiørnsens og U. Fr. Gyldenløves, Fr. Danneskiold Samsø's og J. H. E. Bernstorffs. Hver Plade maaler 155×139 mm. I Illustrationsfortegnelsen angives de udtrykkeligt som udførte af Clemens, hvad man maaske ellers ikke vilde have været tilbøjelig til at tro, da de virker adskilligt løsere og lettere end Stikkene hos Wandall. Dette skyldes dog, at de hovedsaglig er raderede. Af ganske samme Stil og Fasthed som de anvendte Kobbere er et Stik af Niels Ebbesens Monument, der i et nyere Tryk findes i Nationalmuseets Samlinger. Pladen er væsentlig mindre (134×81 mm), men selve Monumentet har samme Højde som paa den anvendte Plade. Arbejdet er i de fleste Enkelt-heder ganske afvigede, men synes efter Maneren at dømme absolut at være udført af Clemens.

Forskellige andre Steder er enkelte af Monumenterne gengivet i Kobberstik, saaledes Hertug Ferdinands Monument i Rogerts Skrift fra 1782. Det ses her i sine naturlige Omgivelser. Stikket anses for udført af F. L. Bradt (1747–1829) efter et Maleri af Jens Juel. At det første er rigtigt, viser hele Behandlingsmaaden i Stikket. Den sidste Formodning skyldes maaske kun, at Bradt – rimeligvis i Tiden omkring 1782 – har udført et stort Prospekt af Jægerspris og Omegn set fra Neder-Draaby efter et Maleri af Juel. I Baggrunden paa dette ses Slottet og Julianehøj, i Mellemgrunden Benedicts og Luthers høje Monumenter. Nævnes bør ogsaa, at i Treschow's 1796 udgivne Levnedsskildring af Fr. Danneskiold-Samsø findes et ringe Aquatintastik (136×87 mm) efter dennes Monument. Hvem der har stukket det anføres ikke. Muligvis er det G. L. Lahde.

I Aaret 1799 har endelig den ovenfor nævnte Landskabsmaler og Raderer Søren Læssøe Lange (1760–1828) udført en Række Akvareller, ialt 37, af forskellige af Monumenterne rimeligvis som Forarbejder til en Suite raderede Blade, der dog aldrig synes at være kommet til Udførelse. Tegningerne, der findes paa Frederiksborg, er ikke alle fuldførte; paa de fleste er kun selve Monumen-

tet færdigt, mens Baggrund og Staffage blot er løst angivet med Blyant. Staffagen er livlig og ganske behændigt anbragt; snart ser man legende Børn, snart Havens Arbejdsfolk, promenerende Par eller tegnende Kunstnere foran Monumenterne. Akvarellerne har baade i Udførelsen og Farveholdning en ganske indtagende let Rokokokarakter men er ikke særligt dybtgaaende Rutinearbejde. Billedfladen er 193×138 mm. Seks af Bladene er betegnet „ved Jegerspriis 1799,“ men ingen af dem bærer Kunstnerens Signatur. En Sammenligning med den omtalte signerede og ligeledes med Aaret 1799 daterede Akvarel af Jættestuen viser imidlertid uomstødeligt, at det er S. L. Lange, der har udført dem.

Da Wiedewelt i 1802 under triste Forhold havde endt sit Liv, blev han som Professor ved Kunstakademiet efterfulgt af sin Elev Billedhuggeren Nicolai Dajon (1748–1823). Denne havde „mod en aarlig contractmæssig Godtgjørelse“ Tilsyn med Monumenterne i Roskilde Domkirke og Fredensborg Slotshave, og derfor blev det som rimeligt var ogsaa ham, man i 1808–09 overdrog at istandsætte og rensse Monumenterne paa Jægerspris, da Vejrliget allerede paa dette Tidspunkt havde angrebet det lidet modstandsdygtige norske Marmor. Den ottende August 1810 udbetaltes der for dette Arbejde ialt 685 Rdl. 48 Sk. Der var dengang gaaet en god Menneskealder siden de første Monumenter var rejst. I de næste toogtyve Aar synes der ikke at være foretaget større Restaureringsarbejder. Rensningen af Monumenterne er vel fra Tid til anden foretaget af Havens faste Arbejdskraft. Ødelæggelsen var derfor saa vidt fremskreden, at man var klar over, der maatte træffes en rationel Ordning, og da Gartnerpladsen i 1831 var ledig, indstillede Rentekammeret til Kongen, at Tilsynet med Monumenterne blev overdraget Billedhuggeren Professor H. E. Freund. Han var Dajons Efterfølger som Professor ved Kunstakademiet, idet Pladsen var bleven holdt ham aaben i næsten seks Aar. Kongen bifaldt Forslaget i Resolution af 27. August 1831, og allerede den tredje September anmoder Rentekammeret Freund om at ville undersøge Monumenterne og forespørger, om han er villig til at overtage Tilsynet og Vedligeholdelsen, samt hvorledes han i saa Fald ønsker Sagen ordnet økonomisk. Den 28. Oktober svarer Freund, at han gerne vil paatage sig Arbejdet og Tilsynet og erklærer yderligere, at otte af Støtterne, nemlig Schimmelmanss, Johan Rantzau's, Peter Tordenskjolds, Ansgar-Luther-Bugenhagens, Jesper Brochmands, Arngrim Jonas', Johan Friis' og Ove Bildes sandsynligvis maa udføres paa ny. Hvis de skulde udføres i samme Form og Materiale som de tidligere, vilde de med Transport koste 3000 Rdl.; men Freund anbefaler et varigere Materiale, f. Eks. Granit eller italiensk Marmor og en rigere Udsmykning med Portrætter eller Relieffer. Dette synes Kammeret ikke om, da Monumenterne var publicerede i et i Trykken udgivet Skrift, hvilket Synspunkt Freund heftigt bekæmper i en længere Skrivelse af 4. Februar 1832, som Høyen havde konciperet for ham. „Det vilde,“ skriver Freund, „smerte mig som Kunstner og som Dansk, ifald en saa heldig Leilighed som denne maatte gaa ubenyttet bort til efterhaanden at give hine Monumenter saadanne Former, som kunde være den skønne og høye Ide værdig, der fremkaldte dem. . . . Derimod troer jeg ikke at sige formeget, naar jeg beklager, at ei allene Formerne saa ofte ere bizare, men at ogsaa Motiverne som oftest ere betydningsløse.“ I den Henseende nævner han, at Tordenskjolds Monument kun er prydet med en Kanonkugle, der ikke kan siges at være et specielt Symbol for Tordenskjold.

De haarde Ord om Wiedewelts Monumenter var maaske mere beregnet paa at gøre Virkning paa højere Sted end egentlig mente. Havde de virkelig været et Udtryk for Friends Bedømmelse af dem som Kunst, skyder de i det store og hele over Maalet og er saa meget mere urimelige, som Friends egen Kunst paa et enkelt Punkt, det dekorative, paaviselig ikke er upaavirket af Wiedewelts Jægersprisarbejder. Jeg tænker paa den smukke og simple Maade, hvorpaa Wiedewelt forstod at anbringe et enkelt Emblem paa en Stens store Flade, saa det virker silhouetagtig klart. Freund, der var saa fintmærkende overfor det gode og værdifulde i tidligere Tiders Kunst, har ikke været

ufølsom overfor Wiedewelts Behandling af de dekorative Enkeltheder, thi først efter at Freund var blevet interesseret i Restaureringsarbejdet paa Jægerspris træffes lignende fortrinlige Detailler paa hans egne Værker. Man behøver blot at tænke paa Monumenterne for Rahbek og for Overlærer H. B. Melchior i Herlufsholm (begge fra 1833), eller for Dyrmler Gebauer og Hans Tausen (begge fra 1836), for ikke at tale om de forskellige tegnede Udkast til Stenene for Generalløjtnant Clausen (St. Croix. 1835), for Kammerherreinde Benzon (Odense. 1836) eller for Godsejer Fiedler (Tjæreby. 1838).

Rentekammeret fastholdt imidlertid, at den gamle Form i det væsentlige skulde bibeholdes; det fremgaar af den kgl. Resolution af 21. Marts, i hvilken der aarlig i seks Aar stilles 400 Rbd. Sølv til Raadighed for at udføre seks Monumenter. Der skulde begyndes med Tordenskjolds „af poleret Granit i samme Form som det ældre.“ Freund havde indsendt en Række forskellige Tegninger til Tordenskjolds Monument, af hvilke fire findes i Rigsarkivet. De har alle Form af en Stele, de to prydede med et Relief af „Musen, der siddende paa Skibsstavnen optegner hans Bedrifter.“ Man forbavses atter her over, hvor ringe Freund var som Tegner, naar det drejede sig om figurlige Fremstillinger, mens Streg og Udførelse i de dekorative Dele er baade følsomt og smukt gjorte. Den ene af Stelerne havde et Topstykke prydet med stiliserede Akanthusplanter, den anden en simpel trekantet Afslutning af samme Art som paa Læge Müllers Monument i Skelskør. I det tredje Udkast gik Stelen foroven direkte over i en Akanthuspalmet. Dette Udkast benyttede Freund samme Aar nøjagtigt til Monumentet for Provst Brøndsted i Horsens. Det fjerde Udkast var det enkleste og mindede mest om Wiedewelts Støtte. I et fordybet firkantet Felt laa foroven den af Freund saa forhaanede Kanonkugle. Men endnu var Kunstneren ikke kommet nær nok til den gamle Form. Det naaedes først i den polerede Granitstøtte, der opstilledes i Sommeren 1836, og som Freund den tyvende September indsender Regning paa. Udgifterne beløb sig ialt til 616 Rdl., deraf 30 for „den raae Sten“ og 300 Rdl. for „300 Dages Slibning af 2de Mænd à 3 # daglig.“

Samtidig med Regningen over Tordenskjolds Monument — for hvilket der yderligere blev tilstaaet Freund et Honorar af 200 Rbd. Sedler — indsendte han tolv forskellige Tegninger og Overslag til fire af de andre Monumenter, og Kongen resolverede den anden November 1836, at af disse skulde Luther-Støtten først udføres. Den blev straks taget i Arbejde og opsat den følgende Sommer. Den 8. September 1837 indsender Freund en Regning paa denne — 700 Rbd. Sedler — og samtidig en anden Regning paa 188 Rbd. Sølv for i 1836 at have repareret fyrretyve af de gamle Monumenter og i 1857 atter fireoghalvtreds. Luther-Støtten, udført i Bremer-Sandsten, er Friends bedste Monument i Lunden ved Jægerspris, ja overhovedet et af Kunstnerens smukkeste. Fodstykket med de fire Evangelisters Sindbilleder, foruden Ansgars og Reformatorerens Symboler paa Obeliskens, er fortrinligt og smagfuldt udført. I Hovedtrækkene havde Freund ogsaa her maattet følge Wiedewelts Former. Paa en af hans Tegninger staar endnu Wiedewelts Stjerne paa Monumentets Top. Tegningen findes sammen med Arbejdstegninger til Detaillerne paa Akademiet.

Fra nu af foregik Fornyelsen af de ødelagte Monumenter ret regelmæssigt. I 1838 opsattes Schimmelmans. Den 16. Oktober indsendes en Regning paa 300 Rbd. herfor. Det er forsaavidt det Monument, i hvilket Freund fjerner sig mest fra Wiedewelt, selvom Udsnittene af Verdenskortet er gentaget paa Sokkelens For- og Bagside, mens Merkestaven og Overflødhedshornene smykker selve Stelen. Dennes Form og den palmet- og volutprydede Afslutning foroven svarer nøjagtigt til det i 1836 udførte Monument for Kammerherreinde Benzon i Odense. Freund havde gjort et andet Udkast til Støtten, hvor den foroven afsluttes simpelt gavlformet, forneden har det fra Wiedewelt arvede Symbol, mens der midt paa Stelen var anbragt en lille Verdenskugle i Stedet for det kedelige store Kort. Udkastet findes paa Akademiet. Det følgende Aar 1839 maa Stenen for Jesper Brochmand være udført; den opstilledes i hvert Fald tidlig paa Foraaret 1840, da Freund allerede den 8. Maj indsender Regning foruden Tegninger og Overslag til Fællesmonumentet for Islænderne Arngrim Jonæ og Arnas Magnæus samt til Støtten for Iver Lykke. Tegninger til disse

findes dels i Rigsarkivet dels paa Akademiet, hvor der ogsaa findes Tegning til Brochmands Monument og Arbejdstegning til den smukke Lampe paa dette. 30. Maj skriver Rentekammeret til Freund, at det har anvist Betaling for Brochmands Monument og for Afpudsning af samtlige gamle Monumenter ialt 272 Rdlr. Sedler og spørger samtidig, hvorfor den angivne Orden ikke er overholdt, idet man formener, at Monumentet for Johan Rantzau er sprunget over. Freund var allerede paa dette Tidspunkt dødssyg, saa hans Ven Collin paa hans Vegne maatte meddele Kammeret, „at Tegning og Overslag over Monumentet for Johan Rantzau er for længst af Kammeret approberet, og at Monumentet er færdigt og vil i Sommer blive opsat“! Tegning til den enkle Støtte med det stilfulde Akanthuslyng paa Topstykket findes i Rigsarkivet.

Efter Friends Død den 30. Juni 1840 var Rentekammerets første Plan at stille Udførelsen af de to sidste Mindesten i Bero; men ved Collins Indflydelse opnaaede Friends Enke at maatte lade Stenene udføre af sin Mands Elever i hans Værksted men under H. V. Bissens Tilsyn. 6. Marts 1841 anvises der Fru Freund 250 Rbd. Sedler for Rantzaus Monument og for Afpudsning af femogtyve gamle Monumenter, og 30. August samme Aar meddeler Collin Kammeret, at de to Monumenter er færdige. De blev opstillet i Løbet af Efteraaret, og 13. November anvises 732 Rbd. Sedler for de to Monumenter og for at afpudse og vedligeholde seksogtrediven af de gamle Sten.

Imidlertid havde Friends Brodersøn G. C. Freund gjort et mislykket Forsøg paa at faa overdraget Restaureringsarbejdet i Jægerspris. Den 21. Oktober 1841 havde han indsendt et Tilbud til Rentekammeret om for 495 Rdl. at ville udføre en ny Sten i Stedet for Ove Bildes, ny Fodstykker til et Par andre Monumenter og tre Fødder til Aarstidsvaserne foran Slottet. Disse havde om Sommeren lidt Overlast og var ved Aarsreparationen lappede saa godt som muligt. Rentekammeret sendte Ansøgningen til Erklæring hos Administrationen for Bygningsvæsenet, der 19. Maj 1842 svarede, at Arbejdet for Fremtiden burde overdrages H. V. Bissen i hans Egenskab af Professor ved Kunstakademiet ligesom Tilsynet med Gravmælerne i Roskilde Domkirke og Monumenterne i Fredensborg Slotshave. Men da Bissen for Tiden var paa Rejse i Italien, maatte det overdrages hans Stedfortræder Medailleur og Billedhugger Christensen. C. G. Freund burde ikke have Arbejdet, da han „ikke har viist noget superieurt Talent og endnu kun er tilkjendt Academiets lille Sølvmedaille.“ Iøvrigt foreslog Administrationen, at der paa Budgettet skulde optages en fast aarlig Bevilling til Restaurering af Monumenterne. Rentekammeret tiltraadte Indstillingen og de følgende Aar indtil 1846 budgettertes der særlige Beløb, saaledes 500 Rbd. i 1843. Imidlertid kom der baade dette og det næste Aar uforudsete Udgifter. Gartneren paa Jægerspris havde Bevilling paa Krohold; en af Omegnens Tjenestekarle begik sidst i Oktober Maaned 1843 i Fuldskab Hærværk mod Lutherstøtten, idet han ganske ødelagde Fodstykket og dets Udsmykning. Sagen blev indberettet, Synderen fængslet og dømt, og Bygningsinspektør Friis synede Skaden, som han anslog til 166 Rdl. 48 Sk. I Oktober Maaned næste Aar udførte Bissen et nyt Fodstykke til Monumentet for 220 Rdl. Men knap en Maaned efter gentog hele Historien sig med en anden Karl. Denne Gang var Skaden større, og blev af Friis takseret til 339 Rbd. Bissen leverede atter et nyt Fodstykke, for hvilket han 31. Oktober 1845 — nøjagtig paa Aarsdagen for sin forrige Regning — modtager 250 Rbd. Det følgende Aar fornyer Bissen Wittekinds Støtte paa Julianehøj og restaurerer de „tvende Vaser med Aarstidselementer.“

Vaserne var de første Arbejder Wiedewelt udførte til Jægerspris, og ved deres Restaurering i 1846 synes det at være den sidste Gang, man har sikret sig kunstnerisk Hjælp til Istandsættelsen af Stedets Billedhuggerarbejder. Den senere „Konservering“ har sikkert været betroet de lokale Haandværkere. I hvert Fald staar Ove Bildes Monument, som Freund for snart 100 Aar siden kaserede, endnu den Dag i Dag i sin lappede, revnede og cementerede Tilstand. I og for sig er denne mangelfulde Vedligeholdelse maaske just ikke at beklage; saa har da i al Fald Wiedewelts simple og enfoldigt opfattede Monumenter faaet Lov til at staa og bringer os, i deres smukke af Tiden hærgede Former, Bud fra vor Klassicismes første Ungdom.

V. THORLACIUS-USSING

FORTEGNELSE OVER MINDESTØTTERNE

★

I. WIEDEWELTS MINDESTØTTER

★

opført i den Rækkefølge, hvori de blev opstillede, og med de nu ikke eksisterende i Parenthes.

Nr. Indskriften paa Mindestøtten	Gengivet Side	Opstillet Aar
1 (JOHAN RANTZOW)		1777
2 NIELS IUEL		1777
3 (PETER TORDENSKIOLD)	5	1777
4 TYGE BRAHE	15 . 40	1777
5 LVDVIG HOLBERG	16 . 41	1777
6 MOGENS GIØE	17 . 41	1777
7 HANS TAVSEN		1778
8 DANIEL RANTZAV	18 . 42	1778
9 OLE WORM	43	1778
10 HANS SCHACH		1778
11 HANS SVANE		1778
12 HANS NANSEN		1778
13 ULRICH FRIDERICH GYLDENLØVE	19 . 43	1778
14 PEDER GRIFFENFELD	20 . 44	1778
15 THORMOD THORFÆVS		1778
16 CHRISTEN SEHSTEDT		1778
17 IOHAN HARTWIG ERNST BERNSTORFF		1778
18 FRIDERICH DANNESKIOLD SAMSØE	21 . 44	1778
19 SNORRE STVRLESEN		1778
20 FERDINANDO OPTIMÆ MATRIS FRATRI MENSIVS ANNI MDCCLXXVIII ÆSTIVIS NOS REVISENTI D FRIDERICVS	6	1779
21 BENEDICT SVEND ESTRIDSSENS SØN DEN BRODERLIGE KIERLIGHEDS ÆDLE MØNSTER	22 . 45	1779
22 ABSALON	23 . 46	1779
23 SAXO GRAMMATICVS	24	1779
24 HANNIBAL SEHESTED	46	1779
25 HANS OG PEDER COLBIØRNSSEN ANNA COLBIØRENSEN	47	1779
26 ARRILD HUITFELDT		1779
27 HANS EGEDE OG GIERTRUD RASK HANS HUSTRUE	47	1779
28 PEDER SKRAM	25 . 48	1780
29 MAGNVS HEINESEN	48	1780

Nr. Indskriften paa Mindestøtten	Gengivet Side		Opstillet Aar
30 HERLVF TROLLE OG BIRGITTE GIØE HANS HVSTRVE	26	49	1780
31 FREDERIK ROSTGAARD OG KIRSTEN PEDERSDATTER HANS HUSTRUE		50	1780
32 THOMAS CASPERSEN BARTHOLIN OG THOMAS THOMASEN BARTHOLIN HANS SØN		50	1780
33 NIELS LEMBAK	27	51	1780
34 PETRVS PALLADIVS		51	1780
35 CHRISTOPHER GABEL		52	1780
36 (ANSGARIVS M. LVTHER BVGENHAGEN)			1781
37 OVE GIEDDE	28	52	1781
38 (JESPER BROKMANN)			1781
39 HOLGER ROSENKRANDS	29	53	1781
40 NIELS EBBESEN AF NØRRERIIS	30	54	1782
41 IVER LYKKE			1782
42 IOHAN FRIIS NIELS KAAS CHRISTIAN FRIIS TIL BORREBY CHRISTIAN FRIIS TIL KRAGERUP	31	54	1782
43 PEDER RESEN HANS GRAM ERIC PONTOPPIDAN IACOB LANGE BEK GERHARD SCHIØNING			1782
44 ULRIK CHRISTIAN GYLDENLØVE			1782
45 (HENRICH CARL SCHIMMELMANN)	4		1782
46 OVE BILDE HANS GAAS PEDER SVAVE		55	1783
47 TYGE KRABBE			1783
48 HENRIK HOLK CORT SIVERTSEN ADELER PAUL LØVENØRN			1783
49 IENS LASSEN OLUF STENVINKEL LORENS TUXEN HENRIK GERNER	32	55	1783
50 IVER HVITFELD	4		1784
51 (ARNGRIM IONÆ ARNAS MAGNÆUS)	5		1784
52 HANS LØVENHIELM H. WILH. MEERHEIM SCHWANWEDEL		56	1784
53 A. CH. ARREBOE ANDREAS BORDING THOMMAS KINGO C. BRAVN TVLLIN IOHANNES EWALD	33	56	1784
54 HENRICH GERNER.	34	57	1789

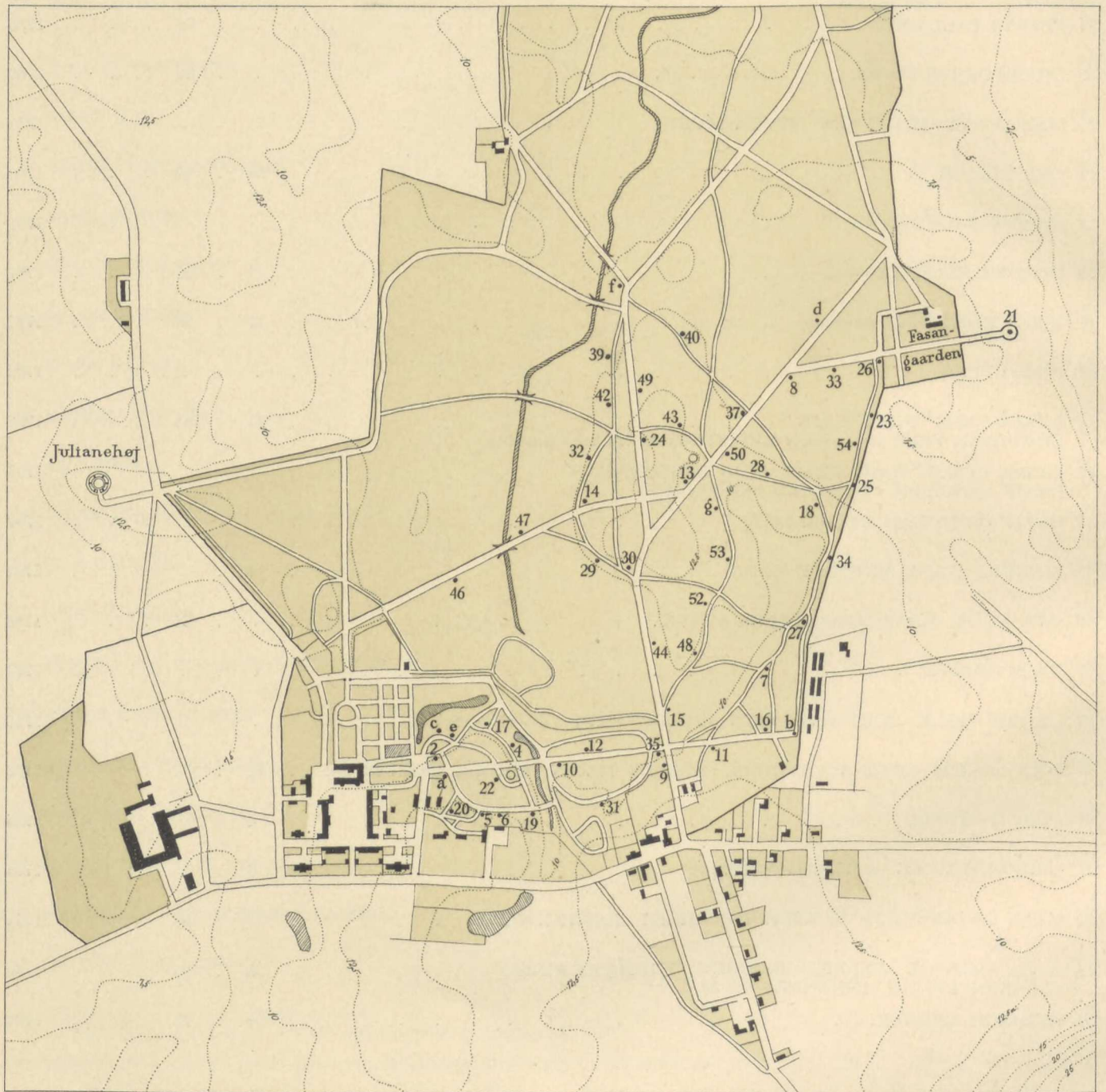
★

II. H. E. FREUNDS MINDESTØTTER

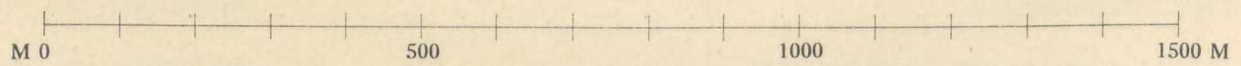
★

a. PETER TORDENSKIOLD	35	58	1836
b. ANSGARIVS M. LVTHER BVGENHAGEN	36	60	1837
c. HENRICH CARL SCHIMMELMANN.	37	58	1838
d. IESPER BROKMANN		59	1840
e. IOHAN RANTZOW		59	1840
f. IVER LYKKE.			1841
g. ARNGRIM IONÆ ARNAS MAGNÆUS			1841

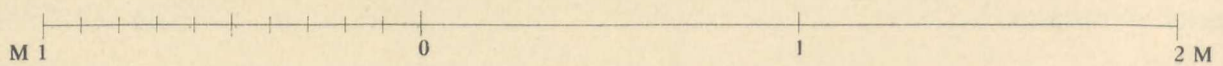
A N B R I N G E L S E N A F M O N U M E N T E R N E

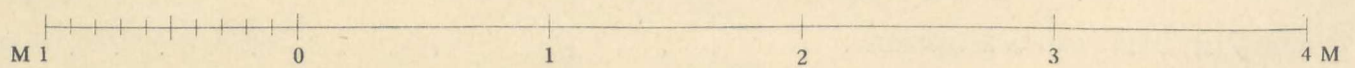
Maalestok for Kortet, 1 : 10 000.

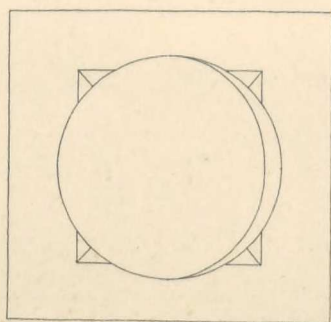
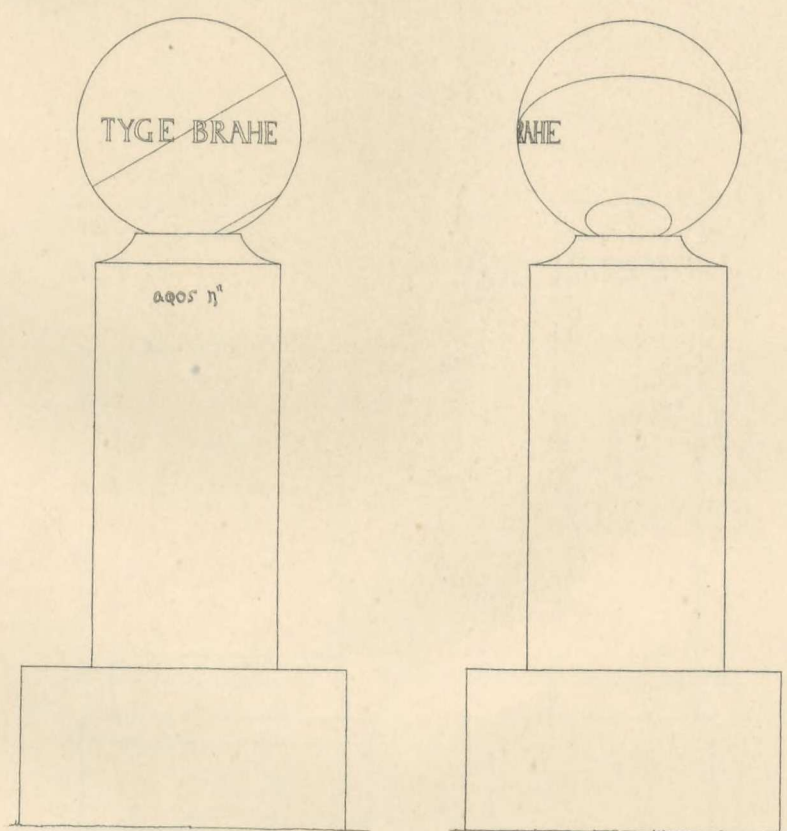

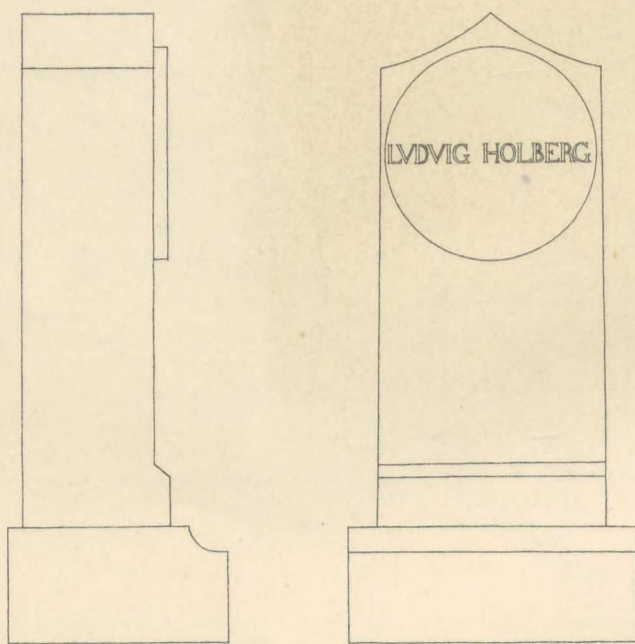
Maalestok for Tegningerne, 1 : 20.

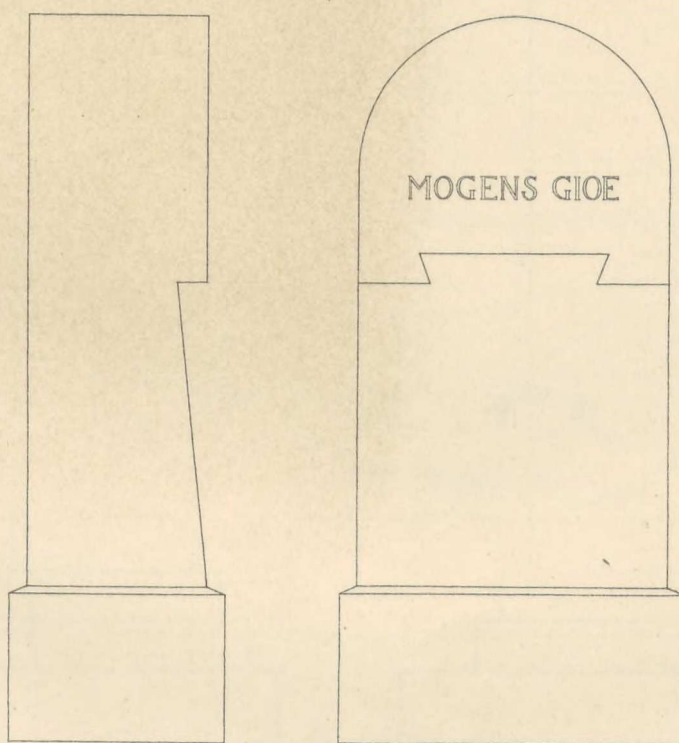

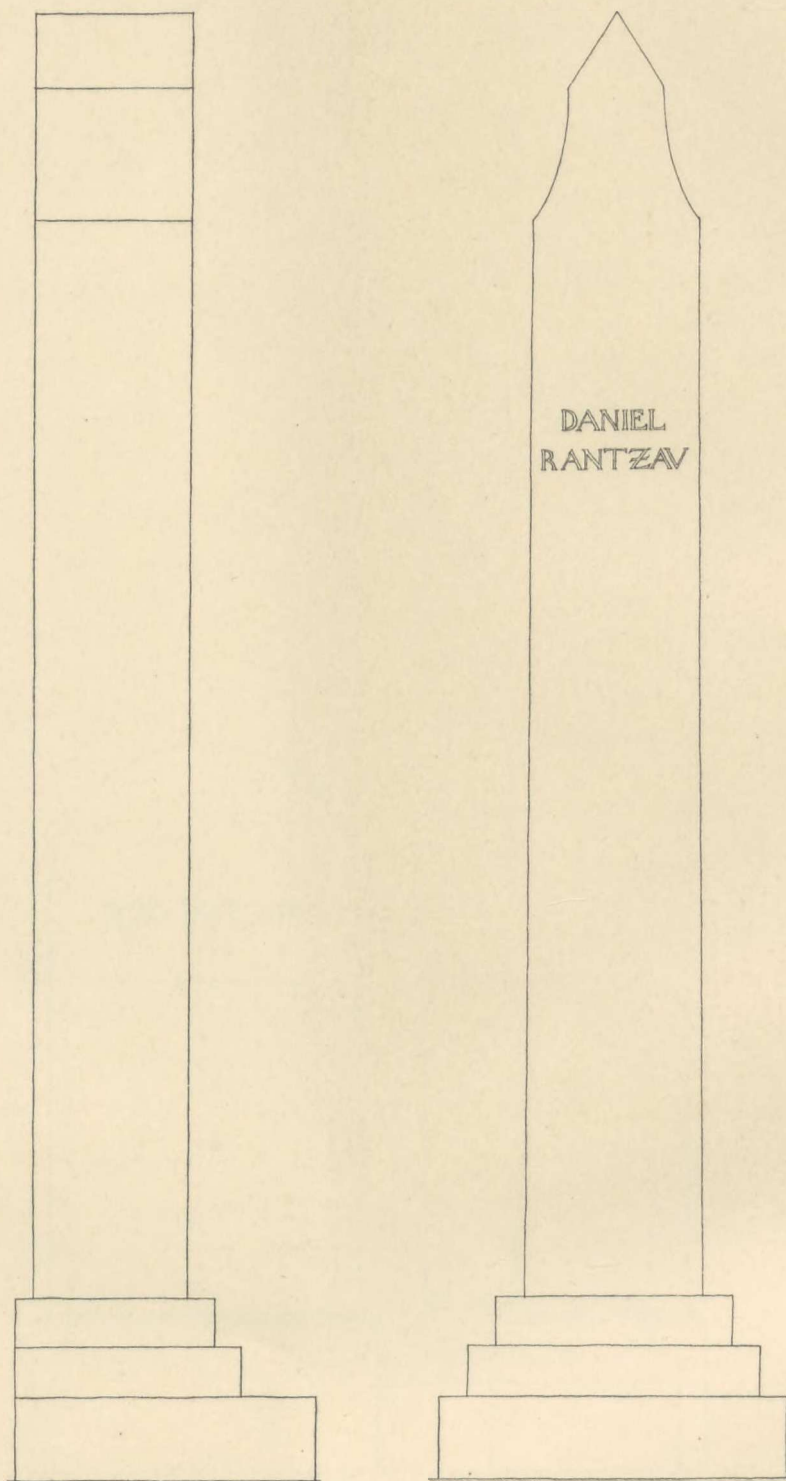
Maalestok for Fotografierne, 1 : 30.

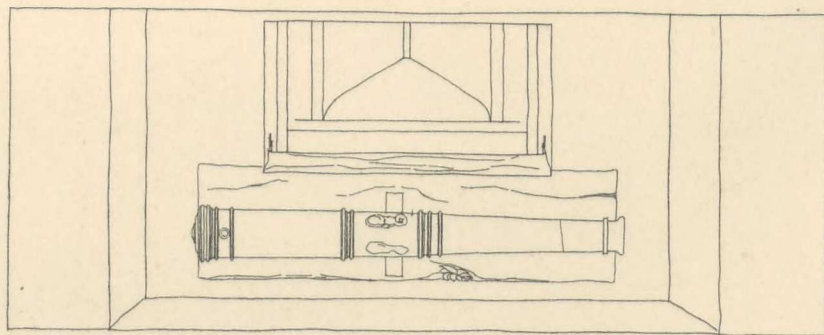
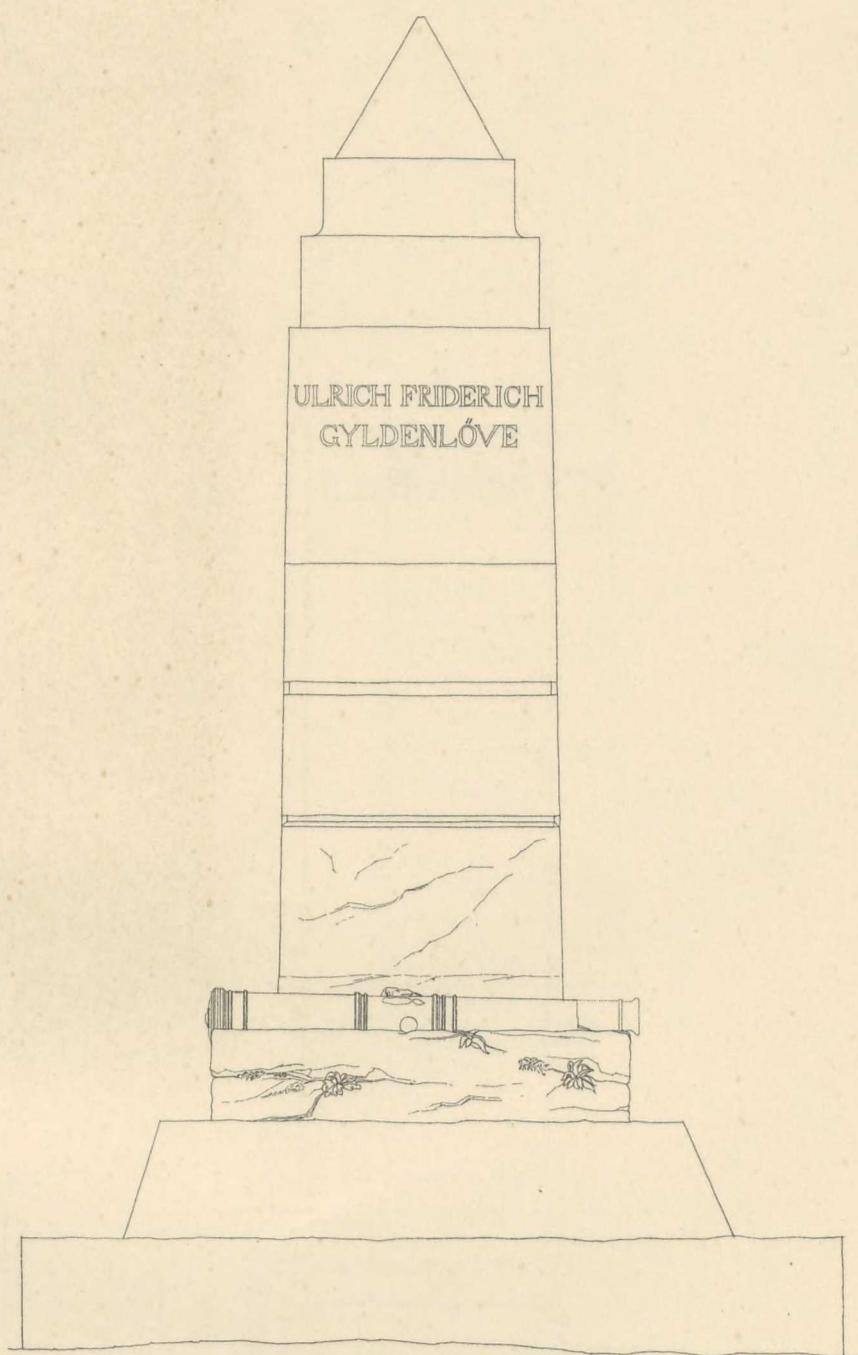
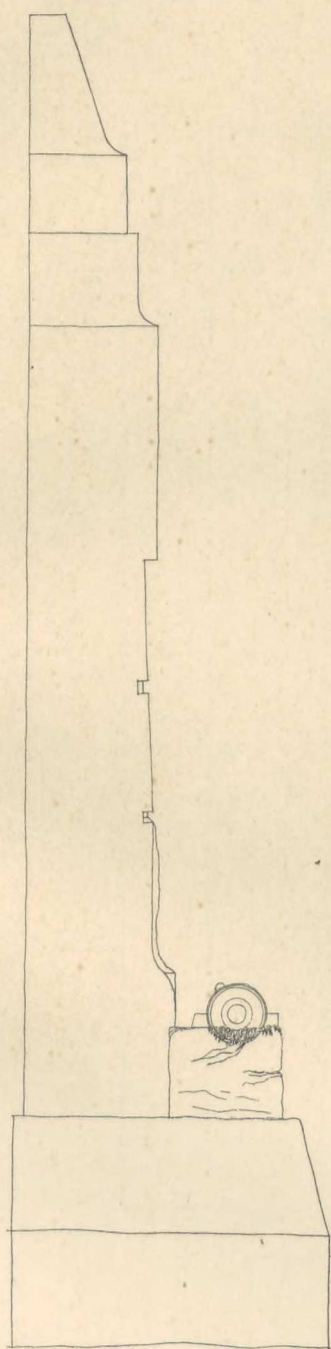

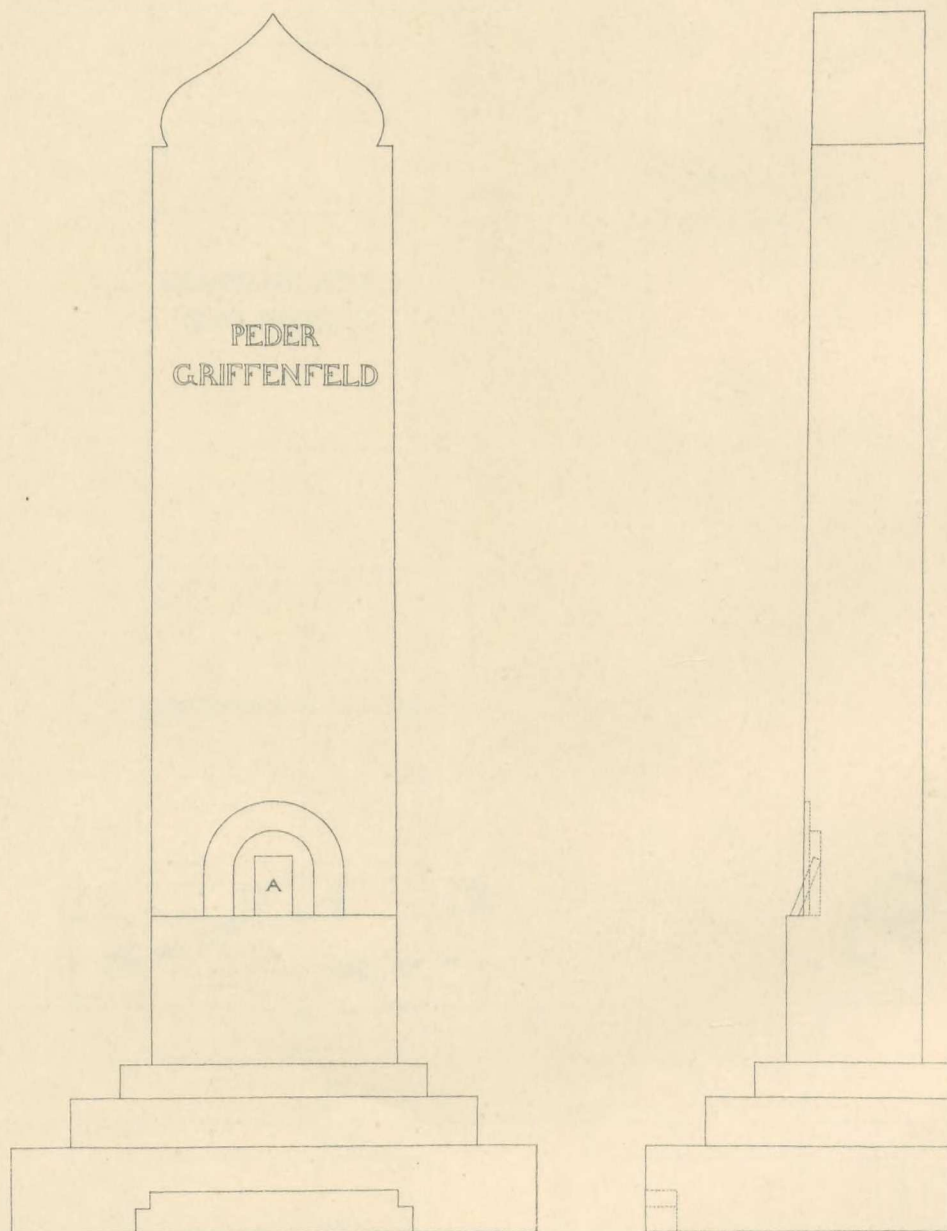

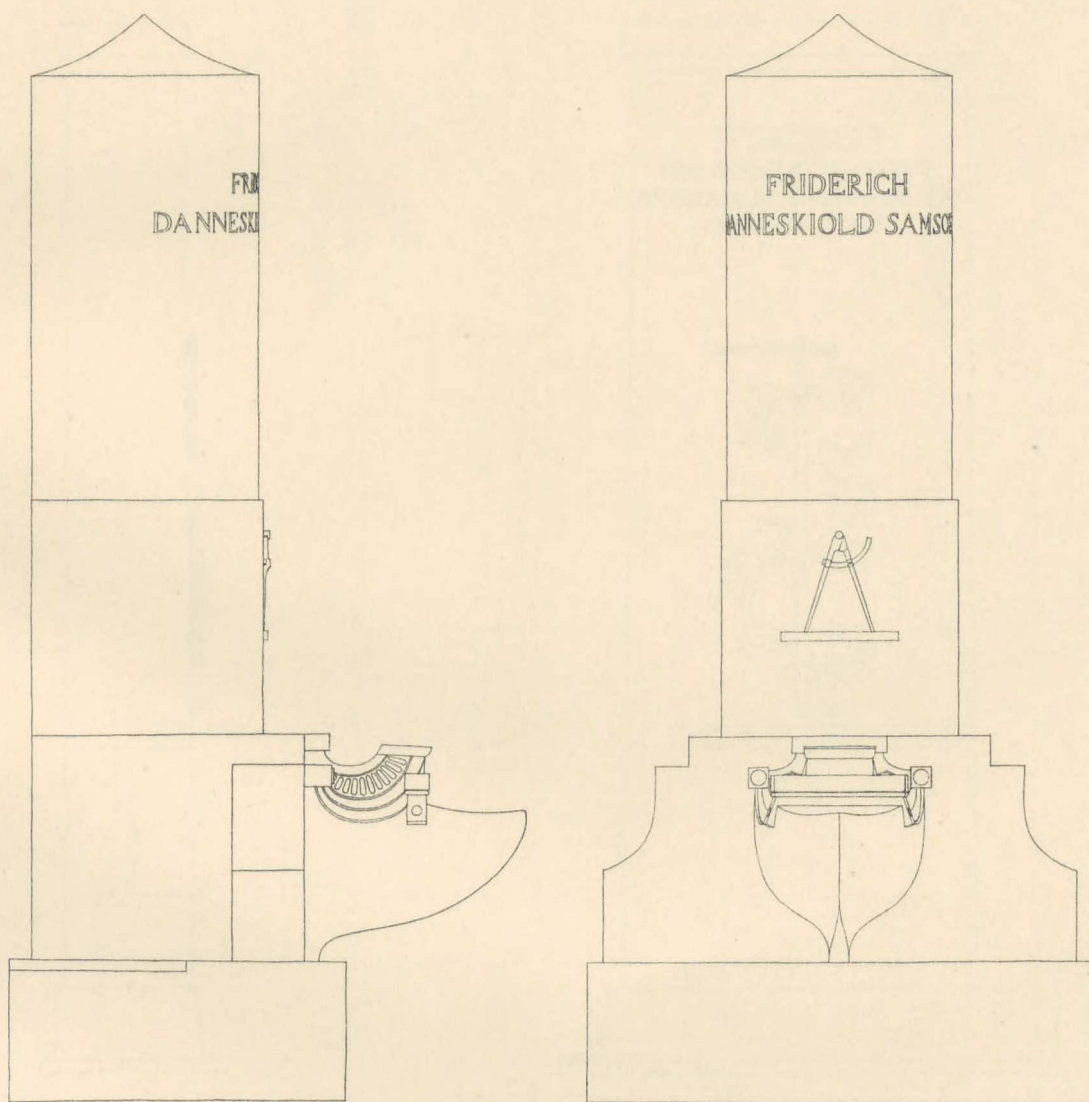

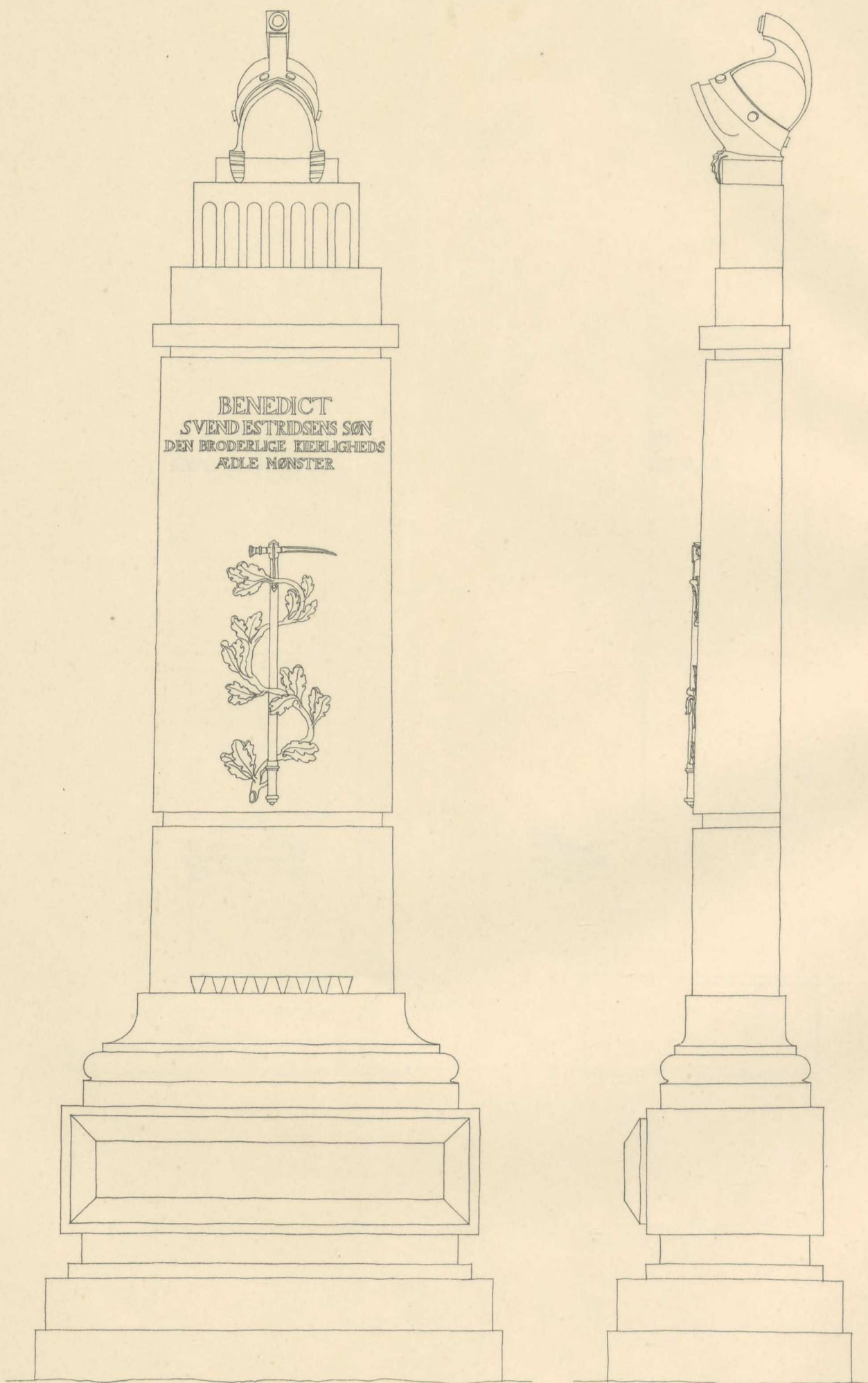

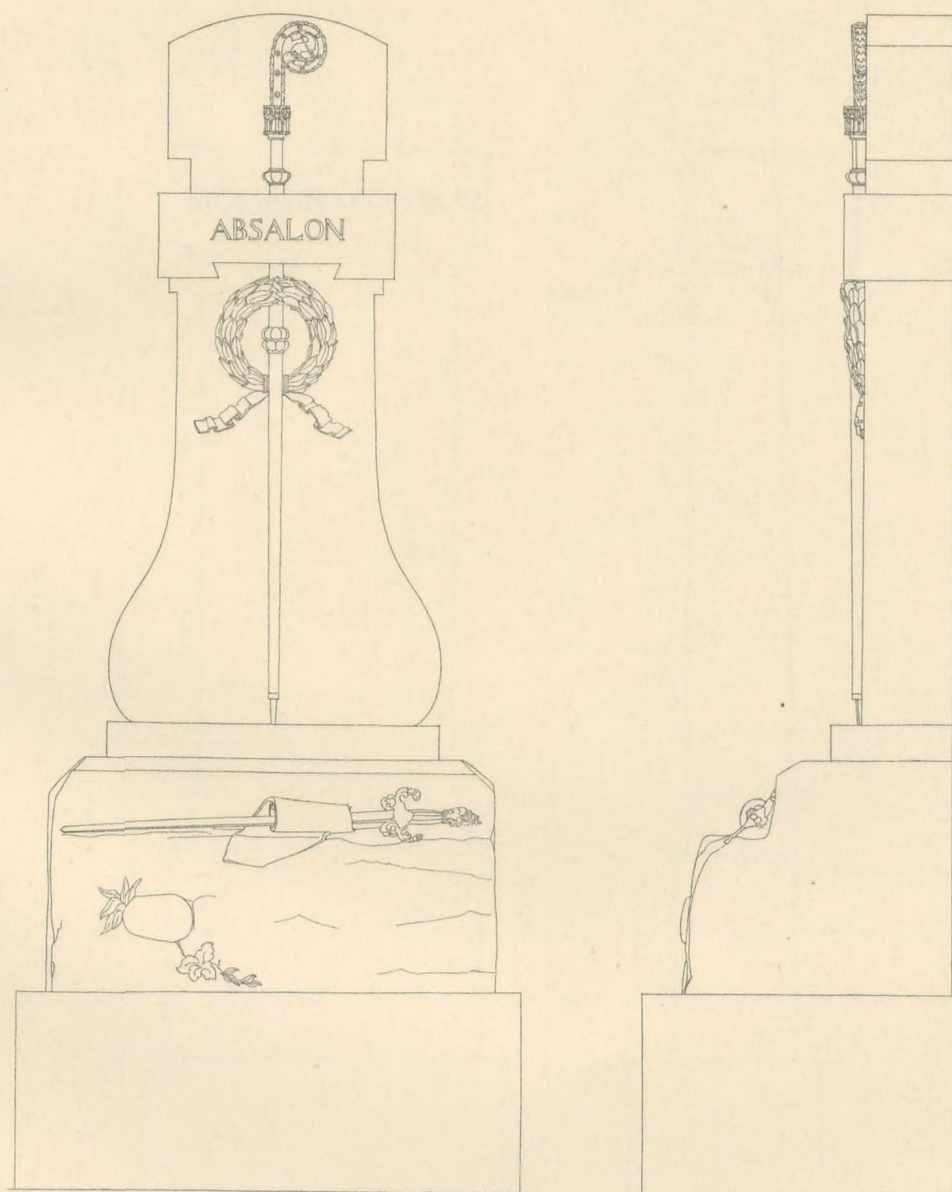

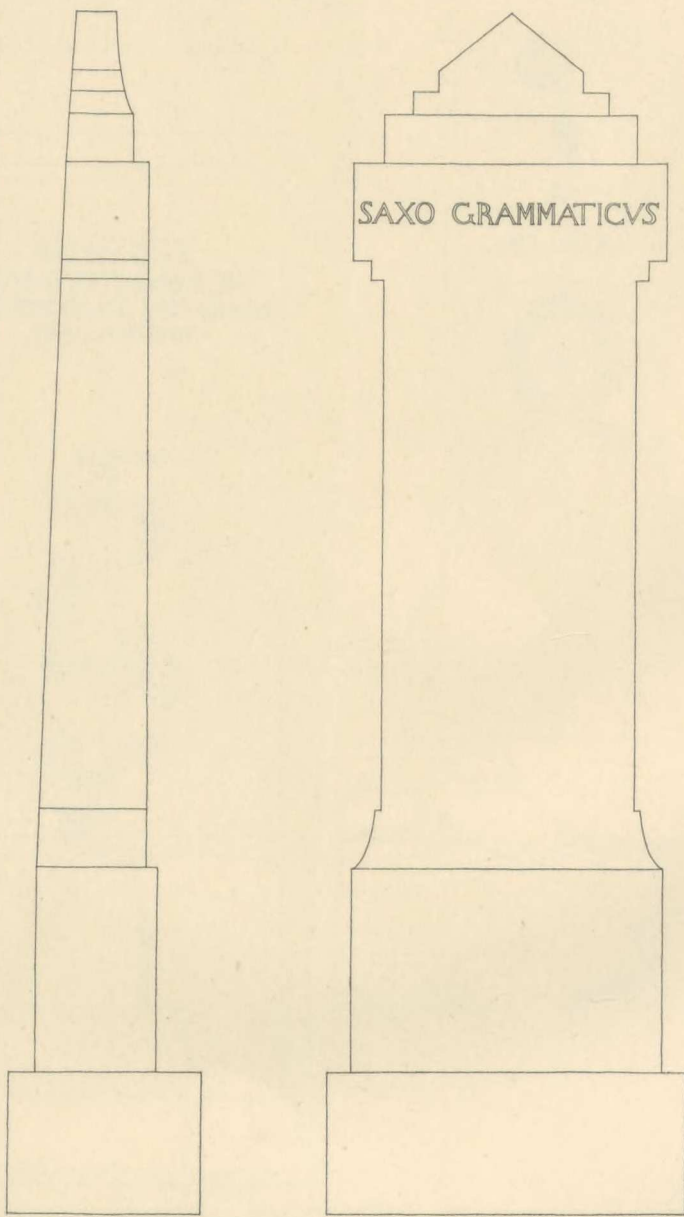

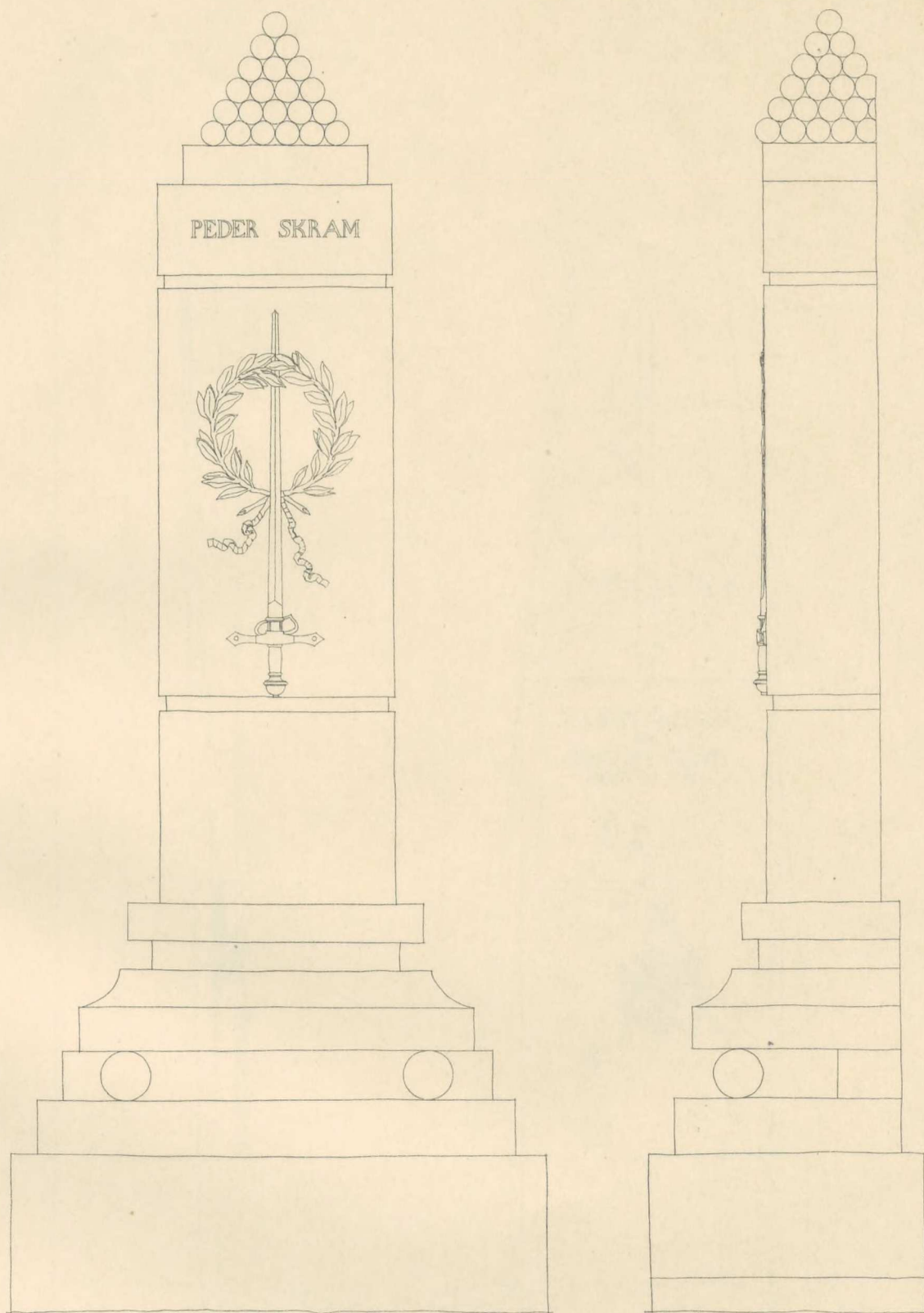

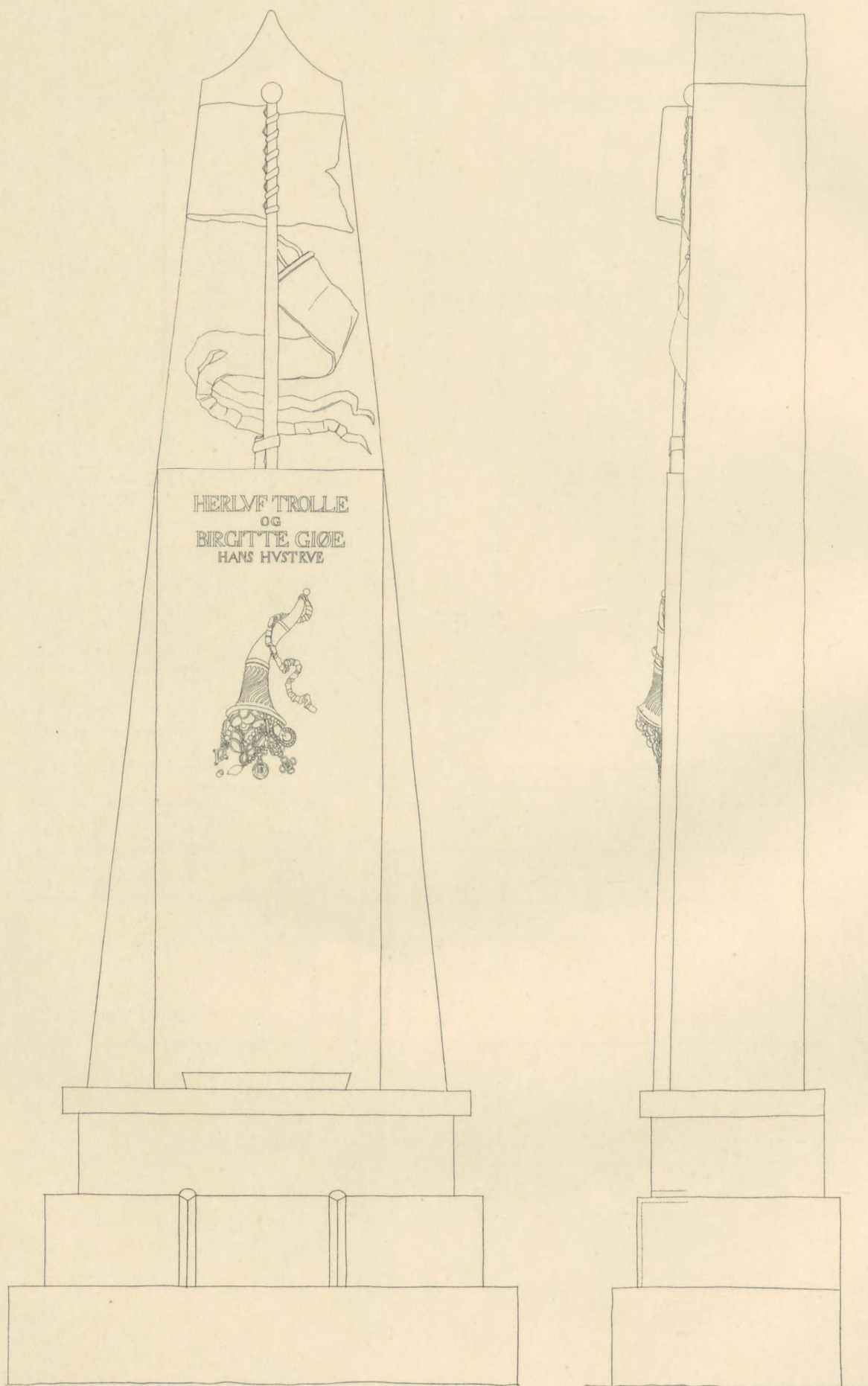

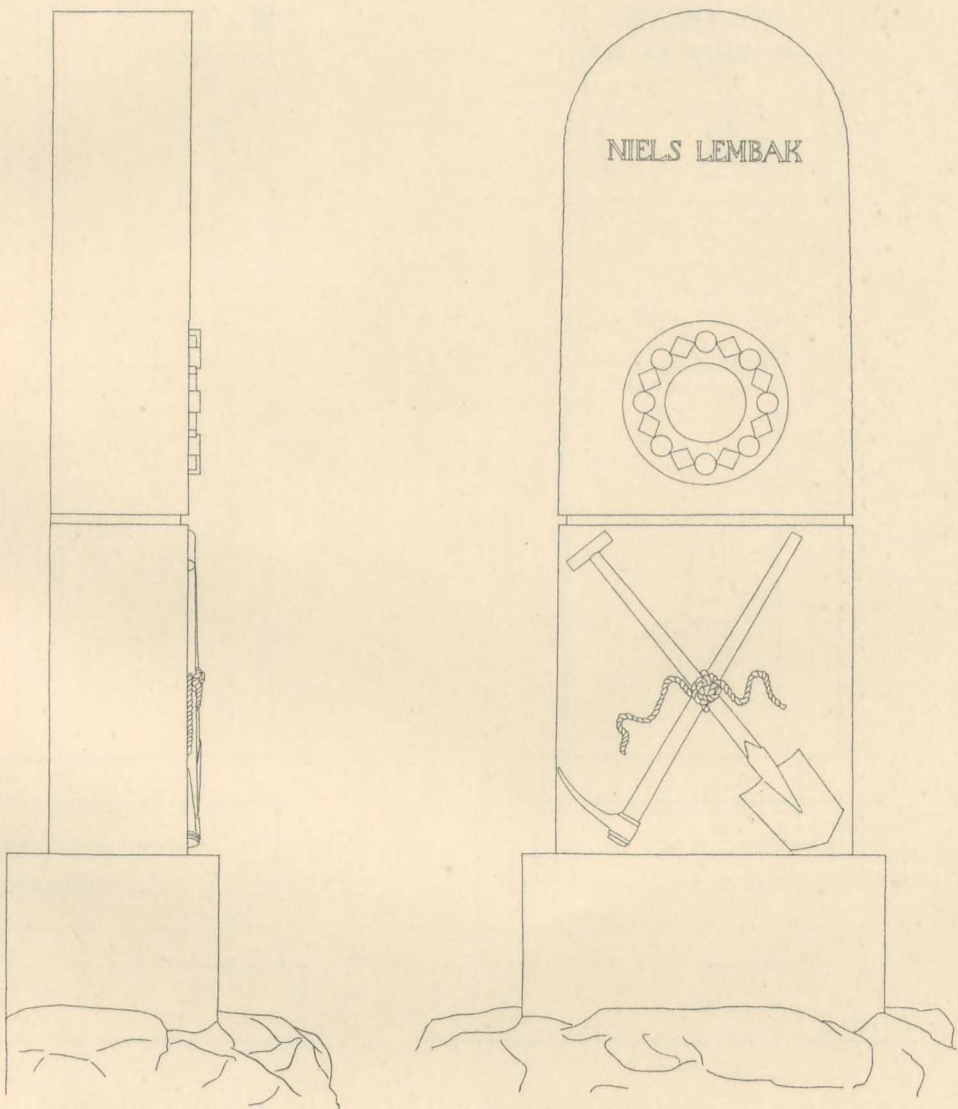

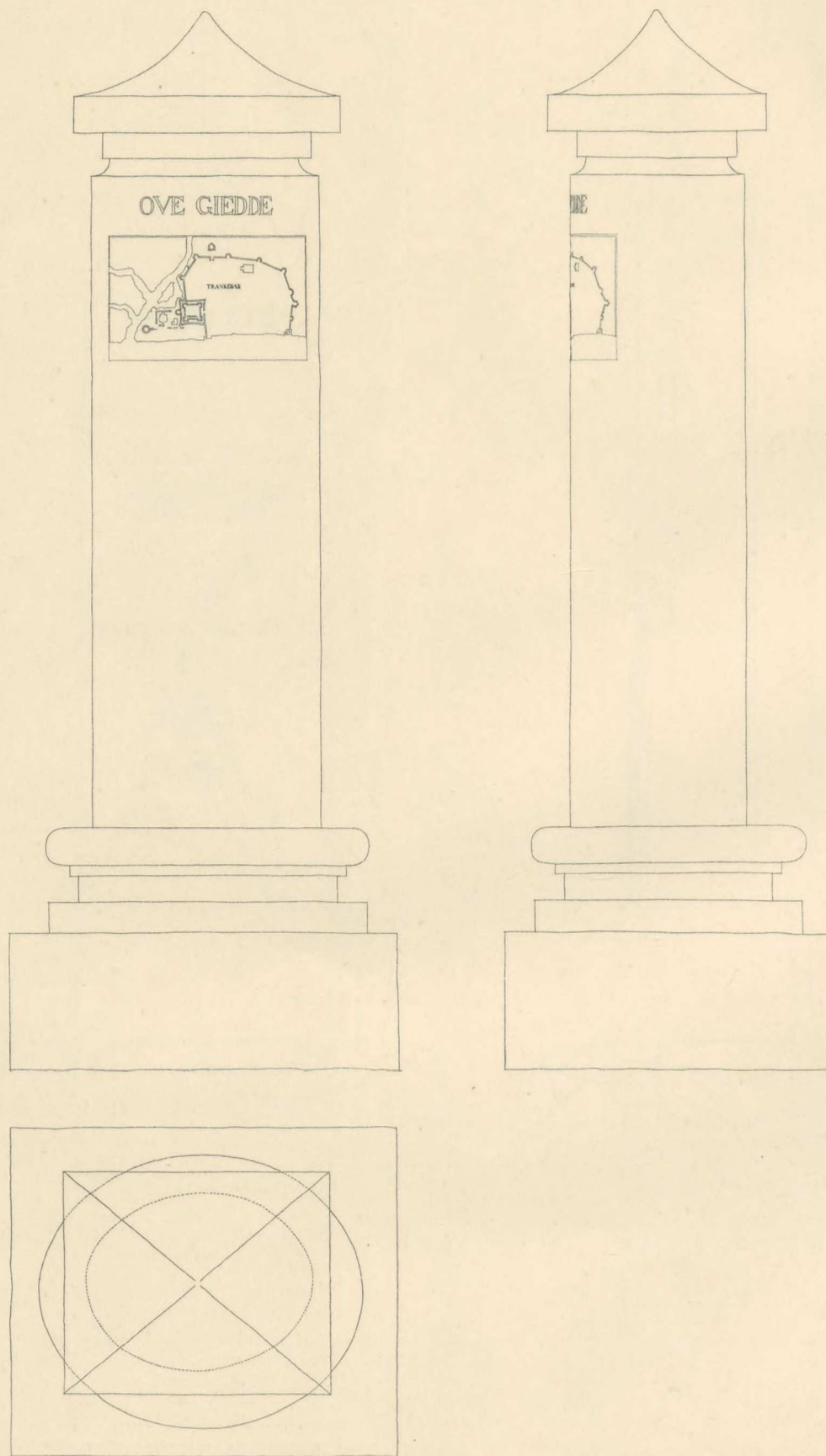

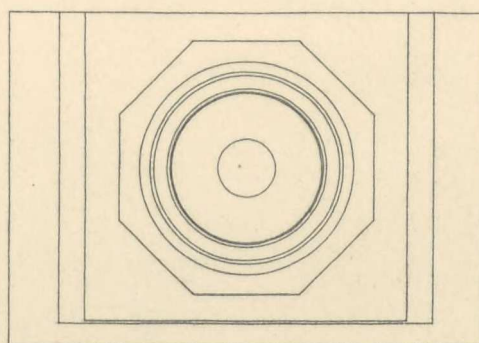
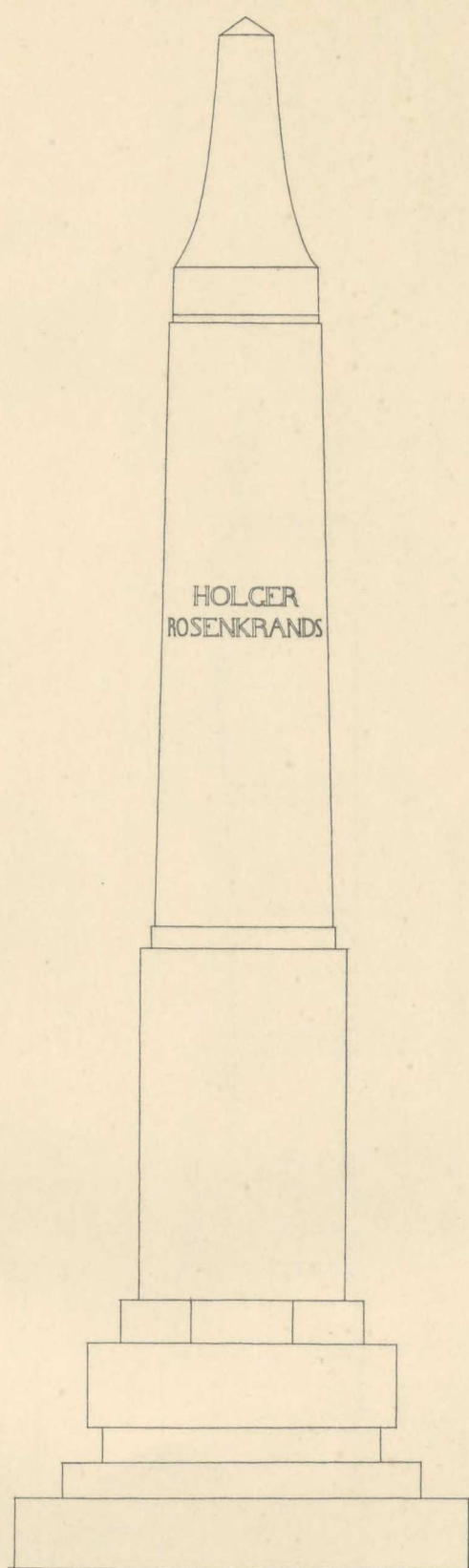
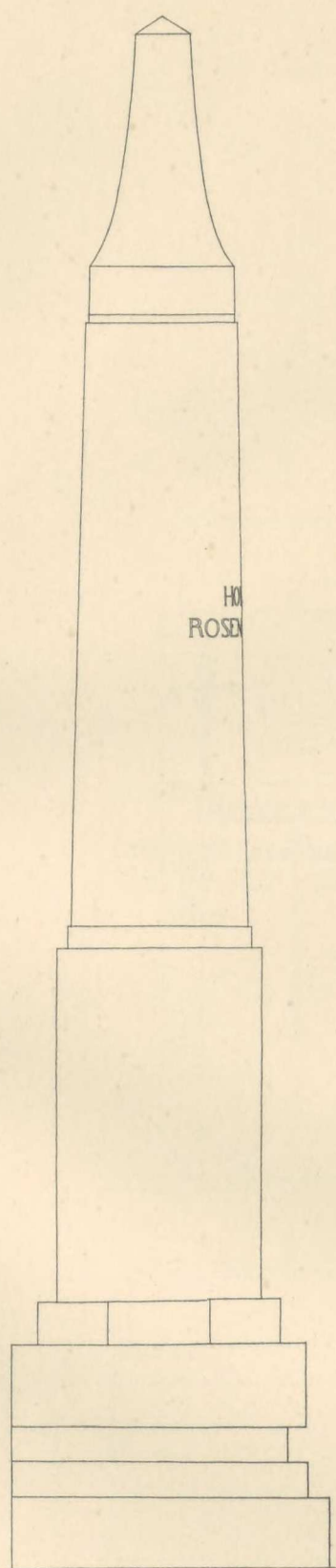

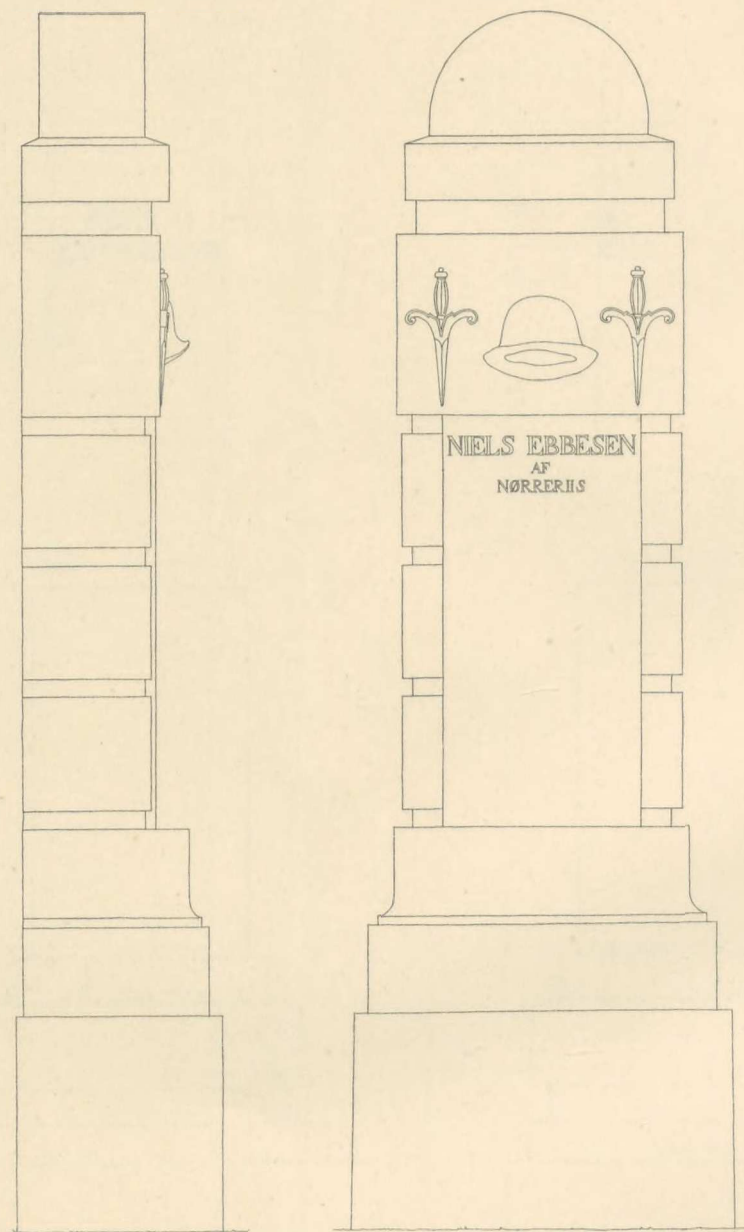

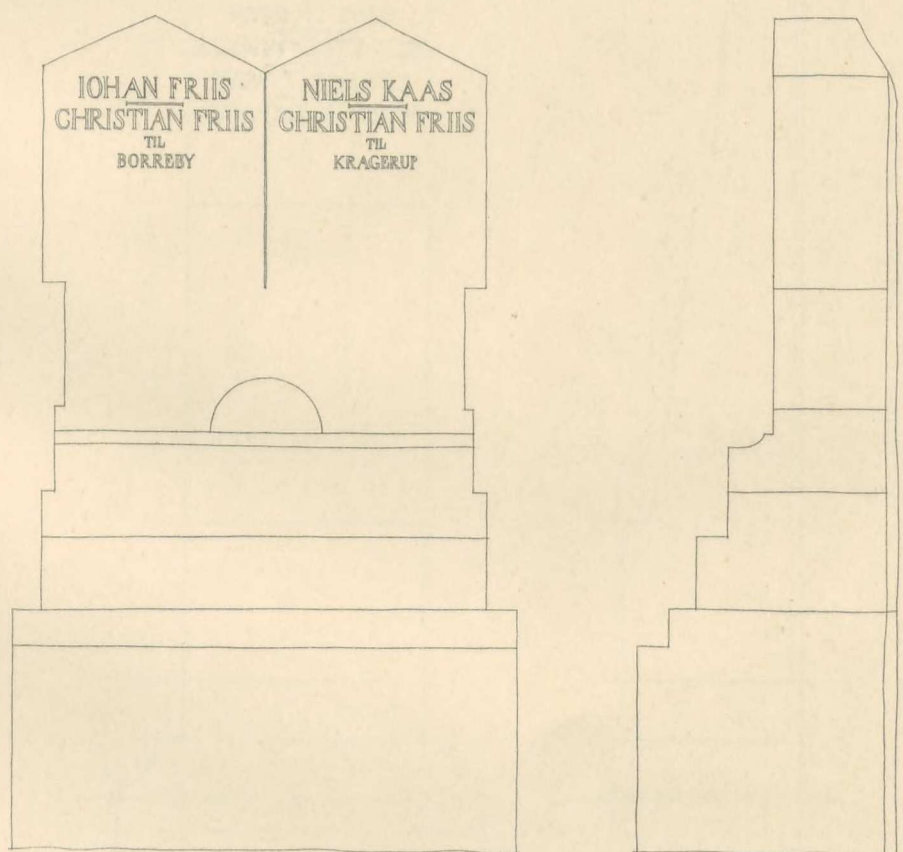

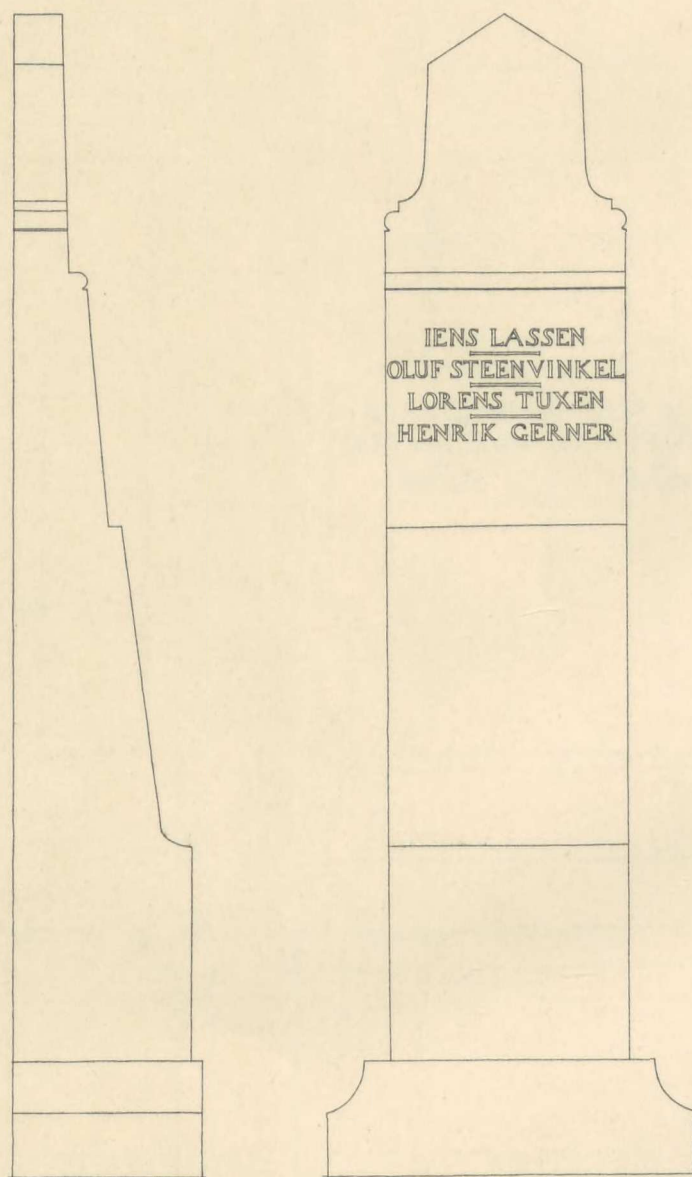

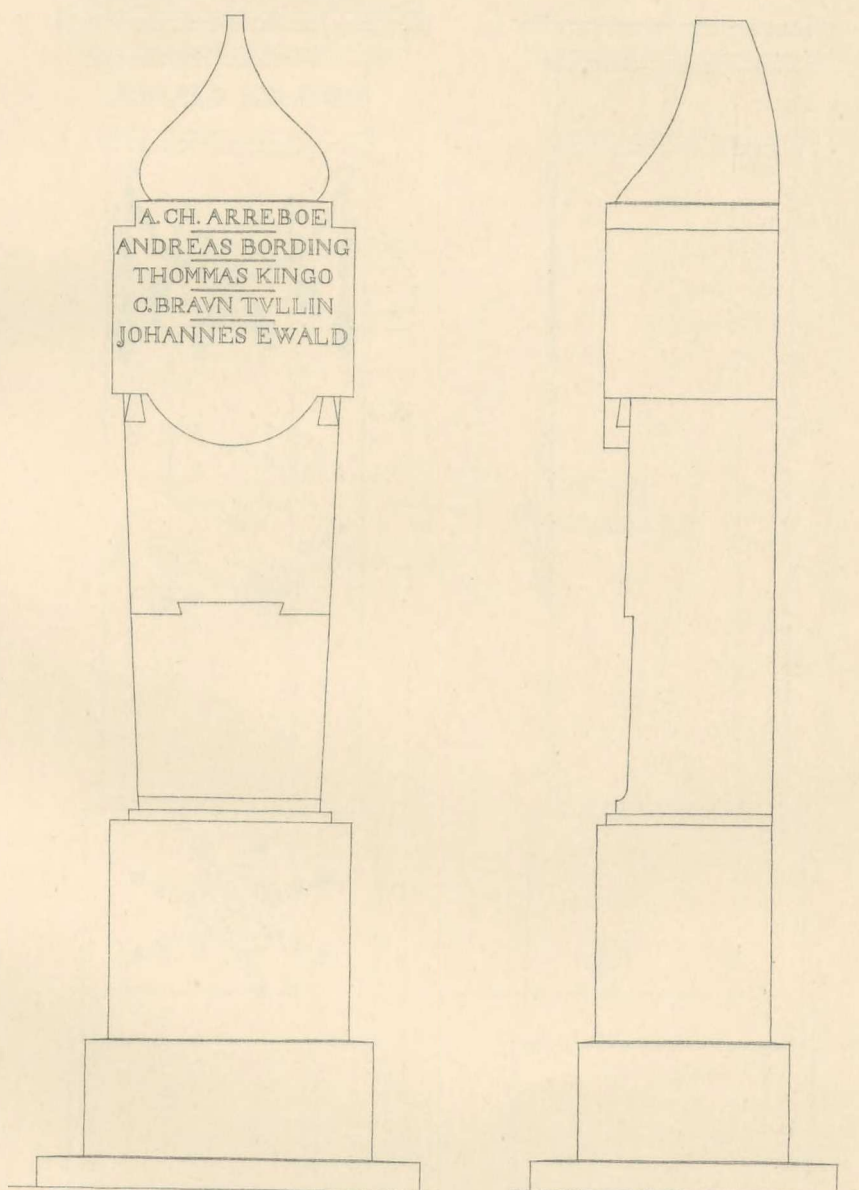

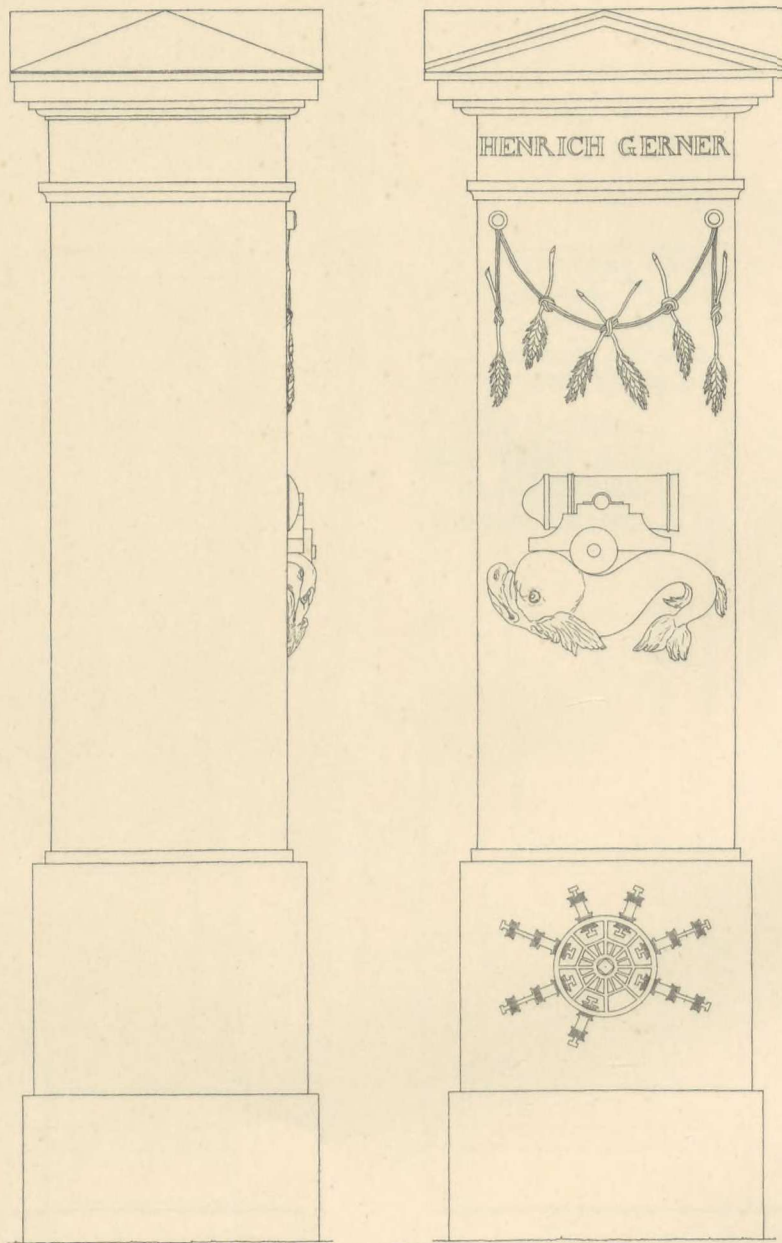

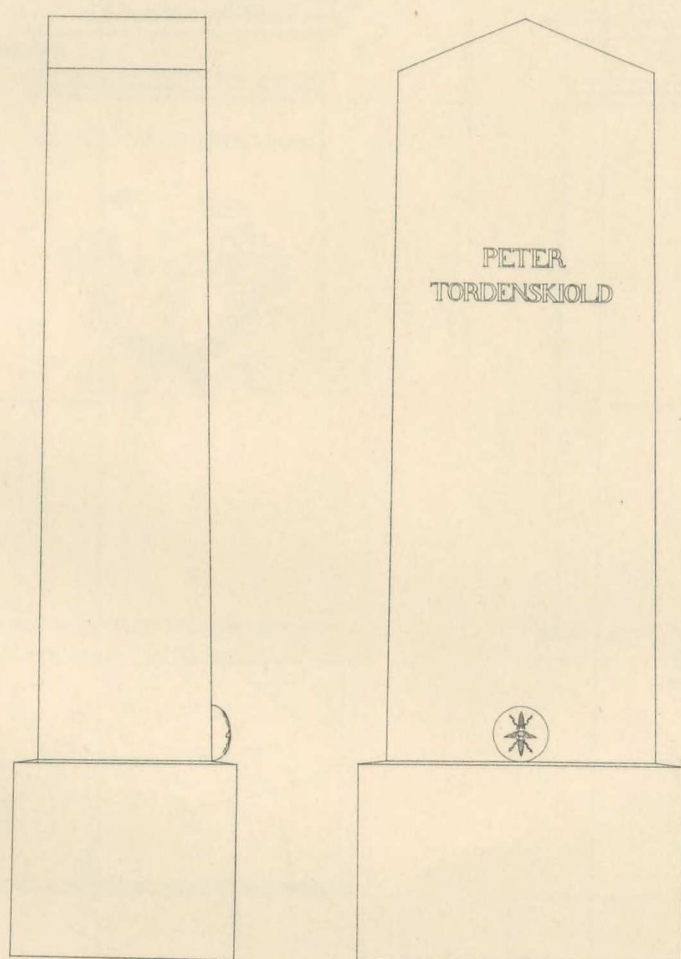

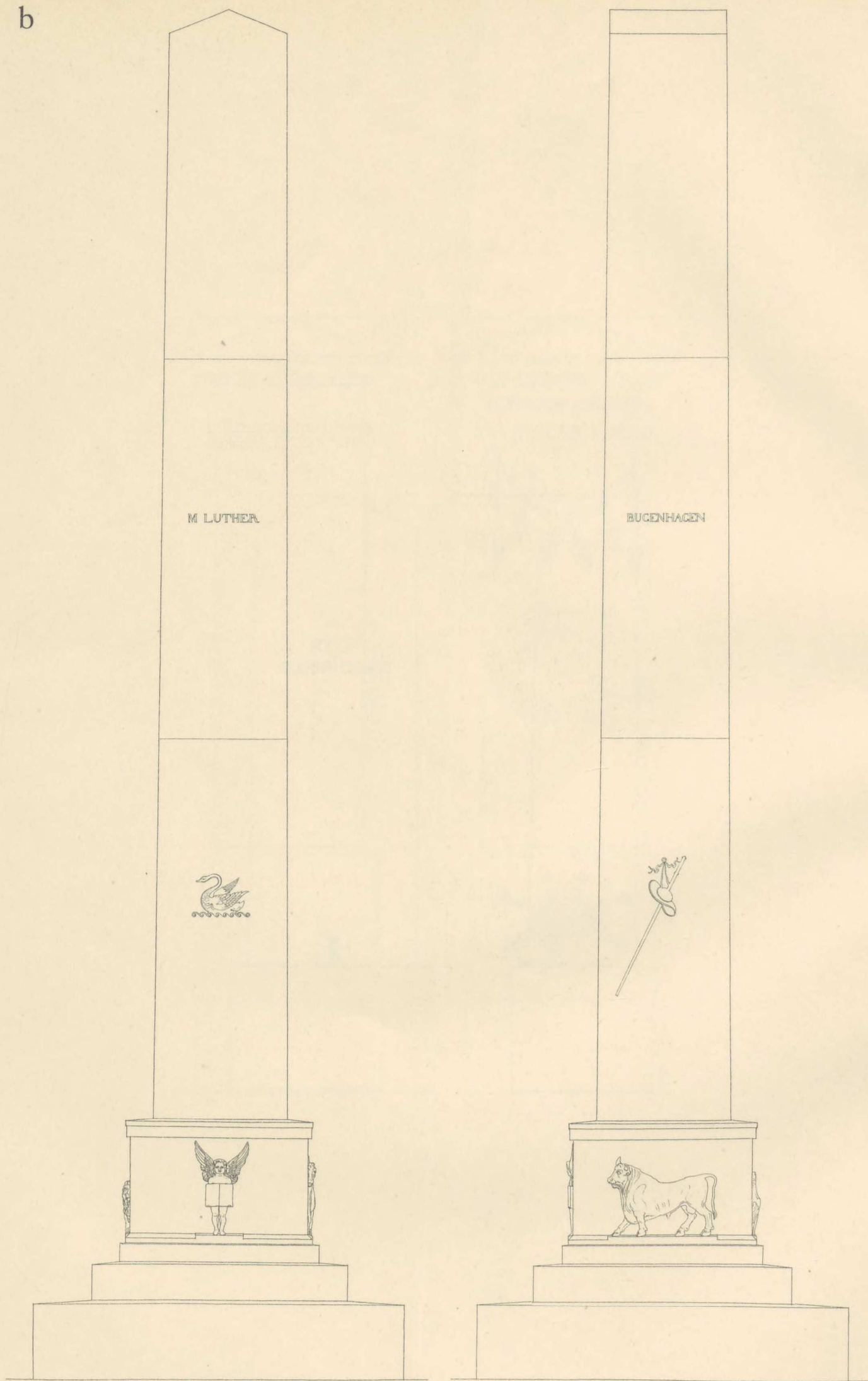

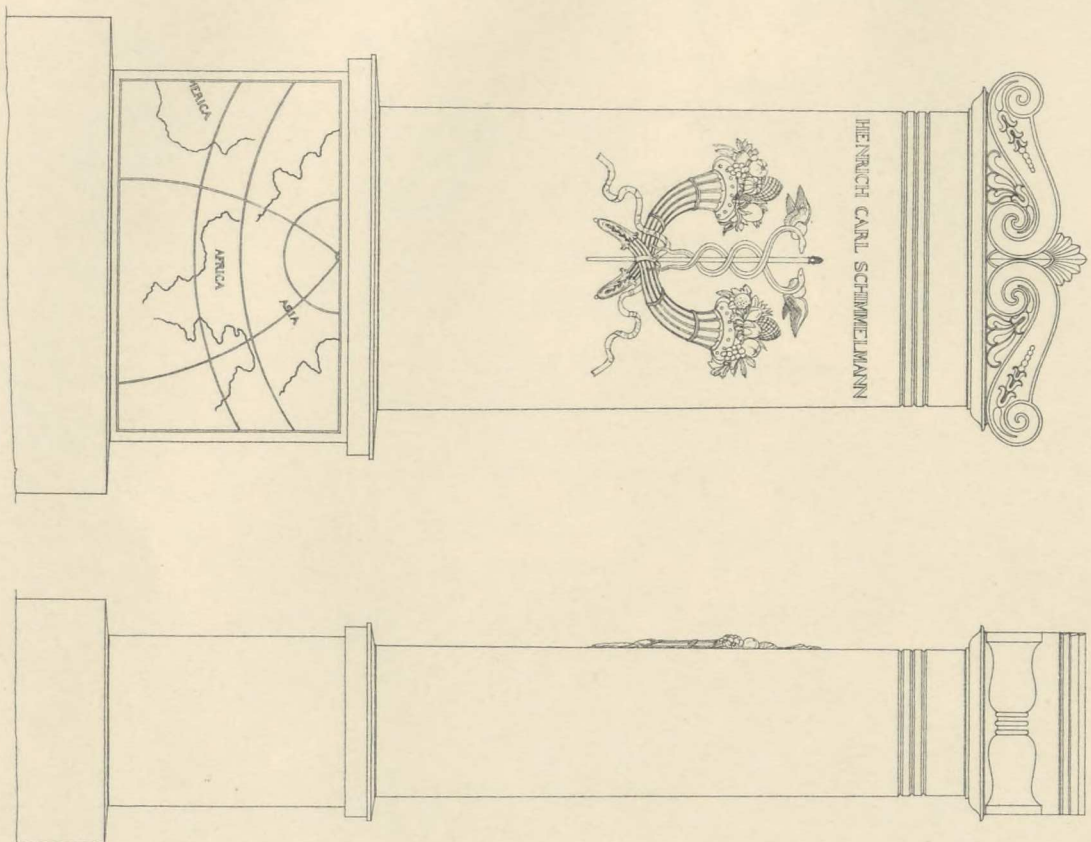

b

SLOTTET SET FRA HAVEN

STEN PAA JULIANEHØJ

4. TYGE BRAHE

5. LVDVIG HOLBERG

6. MOGENS GIØE

8 DANIEL RANTZAV

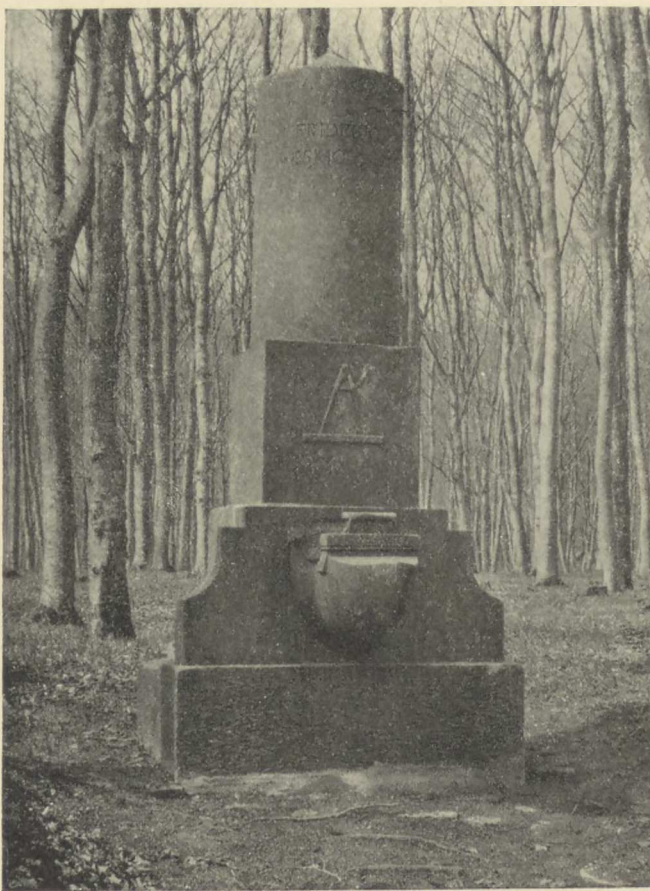
9. OLE WORM

13. ULRICH FRIDERICH GYLDENLØVE

14. PEDER GRIFFENFELD

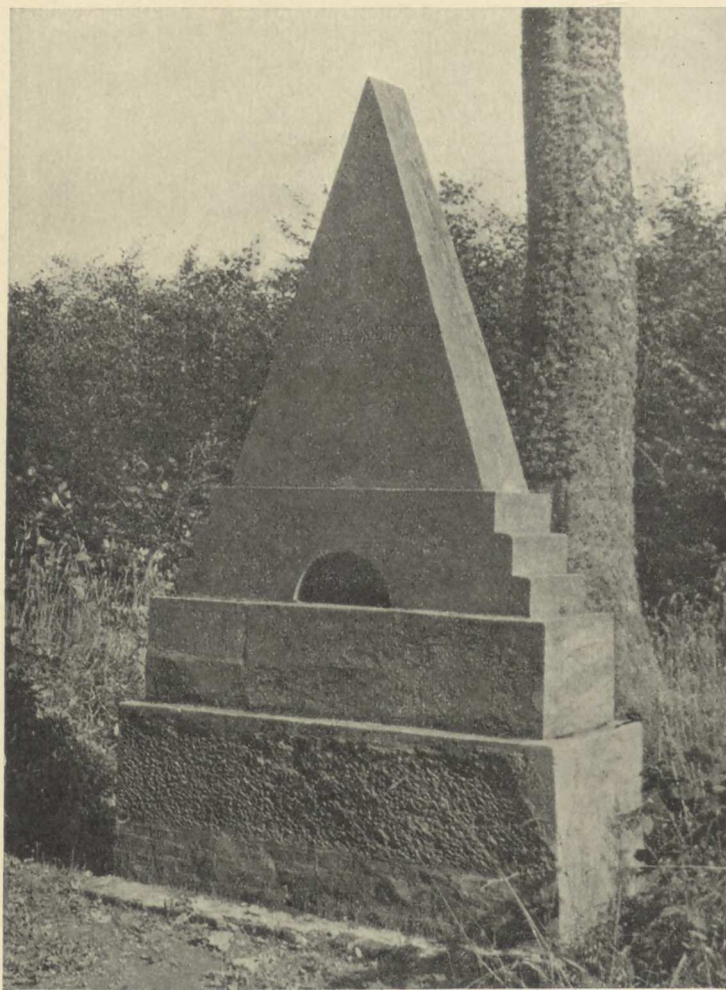
18. FRIDERICH DANNESKIOLD SAMSØE

21. BENEDICT SVEND ESTRIDSENS SØN

22. ABSALON

24. HANNIBAL SEHESTED

25. HANS OG PEDER COLBIØRNSSEN ANNA COLBIØRENSEN

27. HANS EGEDE OG GIERTRUD RASK HANS HUSTRUE

28. PEDER SKRAM

29. MAGNVS HEINESEN

30. HERLVF TROLLE OG BIRGITTE GIØE HANS HVSTRVE

31. FREDERIK ROSTGAARD OG KIRSTEN PEDERSDATTER HANS HUSTRUE

32. THOMAS CASPERSEN BARTHOLIN OG THOMAS THOMASEN BARTHOLIN

33. NIELS LEMBAK

34. PETRVS PALLADIUS

35. CHRISTOPHER GABEL

37. OVE GIEDDE

39. HOLGER ROSENKRANDS

40. NIELS EBBESEN AF NØRRERIIS

42. IOHAN FRIIS NIELS KAAS CHRISTIAN FRIIS TIL BORREBY CHRISTIAN FRIIS TIL KRAGERUP

46. OVE BILDE HANS GAAS PEDER SVAVE

49. IENS LASSEN OLUF STENVINKEL LORENS TUXEN HENRIK GERNER

52. HANS LØVENHIELM H. WILH. MEERHEIM SCHWANWEDEL

53. A. CH. ARREBOE ANDREAS BORDING THOMMAS KINGO C. BRAVN TVLLIN JOHANNES EWALD

54. HENRICH GERNER

a. PETER TORDENSKIOLD

c. HENRICH CARL SCHIMMELMANN

d. IESPER BROKMANN

e. IOHAN RANTZOW

b. ANSGARIUS M. LVTHER BVGENHAGEN

A N M Æ R K N I N G E R O G H E N V I S N I N G E R

I N D H O L D S F O R T E G N E L S E

Text, af V. Thorlacius-Ussing	Side 1-11
Fortegnelse over Mindestøtterne	Side 12-13
Kort og Maalestokke	Side 14
Opmaalingstegninger, 1:20	Side 15-37
Fotografier, ca. 1:30	Side 39-60

K I L D E R T I L T E X T E N

Det kongelige Bibliotek:

Mnscript. Ny kgl. Saml. 1396 n fol. p. 38, 41, 44, 50, 53 og 60.

Universitetsbiblioteket:

Wiedewelts Papirer. Add. 192 II p. 91-206.

Rigsarkivet:

Pakke 84. Expeditionskontoret for Domænesager. Diverse Sager. Jægerspris Slotshave. · Rente-kammeret. 1ste sjællandske Comptoirs Copie Bog 1831-32 og sammes Journal 1832 og 1840. · Byg-ningsadministrationens Journal 1844-46. · Jægerspriis Godsdes Contributions og Jordebogs m. fl. Regnskaber 1844-46.

Litteratur:

Wegener, C. F.: Historiske Efterretninger om Abrahamstrup Gaard i ældre og nyere Tid I-II. 1855-56. · Videnskabernes Selskabs Skrifter I. 1745, p. 307 ff. · Wandall, P. T.: Mindesmærker paa Jægerspriis. 1783-94. · Meyer, J. F.: Efterretninger om Billedhuggeren Johannes Wiedewelt. 1877. · Freund, V.: Hermann Ernst Freunds Levned. 1883, p. 184 ff. · Oppermann, Th.: Her-mann Ernst Freund. 1916, p. 130 ff.

Fick, J. C.: Johan Frederik Clemens. 1851, p. 8 og 13 (Nr. 55-116). · Krohn, F. C.: Samlinger til en beskrivende Fortegnelse over danske Kobberstik, Raderinger m. m. I. 1899, p. 99 (Nr. 792). · Hirschfeld, C. C. L.: Theorie der Gartenkunst. III. Leipzig 1780. · Rogert, D. L.: Historisk Skilderie af Hertug Ferdinand Albrecht af Brunsvig-Wolfenbüttel, til Forklaring over et allegorisk Landkort, anbragt paa Hertugens Ærestøtte i Lunden ved Jægerspriis. 1782. · Treschow, H.: Bidrag til Hr. Ge-neral Admiral Lieutenant Greve Friderik Danneskiold Samsøes Levnets Beskrivelse. 1796.

O P M A A L I N G E R N E

Alle Mindestøtterne er maalt i 1922 og 1923. Opmaalingerne findes paa Foreningens Arkiv.

De her gengivne Opmaalinge er udført af følgende af Foreningens Medlemmer:

Helge H. Finsen (21) · Hans Hansen (13, 28, 30, 37) · Mogens Koch (5, 6, 14, 22, 23, 39, 49, a) · Ottar Mohn (b, c) · Flemming Teisen (4, 33, 54) · Leif Torp (8, 18) · Mogens Tøgersen (54).

Fotografierne er taget af Mogens Koch og Flemming Teisen.

Bogens Redaktør: Helge H. Finsen.

Bogen er udgivet i 700 Eksemplarer med Tilskud fra

UNDERSØGNINGS-MINISTERIET

KONG FREDERIK DEN VII's STIFTELSE

KUNST-AKADEMIET

ANTI-KVAR CARL JULIUS PETERSENS HJÆLPEFOND

C. W. STRANDES LEGATFOND

SOLUR I HAVEN

DTV Danmarks Tekniske
Videncenter
Teknologihistorisk Samling

IB
72
THO

46 17 55

1924

300197840

